<u>პროექტი</u>

საქართველოს კანონი

ბავშვის უფლებათა კოდექსი

კარი პირველი

კოდექსის ზოგადი დებულებანი

თავი I.

შესავალი დებულებანი

მუხლი 1 კოდექსის მიზანი

1. ამ კოდექსის მიზანია ბავშვის კეთილდღეობის უზრუნველყოფა საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმების და სახელმწიფოს მიერ აღიარებული სხვა საერთაშორისო სამართლებრივი აქტების ეფექტური იმპლემენტაციის ხელშეწყობის გზით.

2. ამ მუხლის პირველი ნაწილით განსაზღვრული მიზნის განხორციელებამ ხელი უნდა შეუწყოს, მათ შორის:

ა) ბავშვის უფლებებისა და თავისუფლებების განხორციელებას;

ბ) ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესად გათვალისწინებას, მისი ღირსების, სიცოცხლის, ჯანმრთელობის, უსაფრთხოების, კეთილდღეობის, განათლების, განვითარების და სხვა ინტერესების რეალიზებას და დაცვას, ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე;

გ) ბავშვის მონაწილეობის უზრუნველყოფას, მის მომზადებას საზოგადოებაში დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის, მის აღზრდას გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებით გამოცხადებულ იდეალებზე, და, განსაკუთრებით, მშვიდობის, ღირსების, შემწყნარებლობის, თავისუფლების, თანასწორობისა და სოლიდარობის სულისკვეთებით;

დ) ოჯახის, როგორც საზოგადოების ძირითადი უჯრედის და, განსაკუთრებით, ბავშვების აღზრდისა და კეთილდღეობისათვის მნიშვნელოვანი გარემოცვის დაცვას და მხარდაჭერას.

ე) ბავშვის ორიენტირებას შრომასა და ჯანსაღი ცხოვრების წესზე, როგორც საზოგადოების განვითარების აუცილებელ წინაპირობაზე;

ვ) ბავშვის ორიენტირებას მოხალისეობაზე, როგორც სამოქალაქო აქტივობის და სოლიდარული საზოგადოების განვითარების აუცილებელ ელემენტზე;

მუხლი 2. კოდექსის რეგულირების სფერო

1. კოდექსი განსაზღვრავს ბავშვის ძირითად უფლებებსა და თავისუფლებებს, ქმნის ბავშვის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის და მხარდაჭერის სისტემის ფუნქციონირების სამართლებრივ საფუძვლებს.

2. კოდექსი არ აუქმებს ბავშვთა უფლებებთან დაკავშირებით მოქმედ სხვა საკანონმდებლო რეგულაციებს, თუმცა განამტკიცებს ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისობის, განმარტების და აღსრულების ვალდებულებას საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმების და სხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებების მიხედვით.

3. კოდექსი არის საკანონმდებლო აქტი, რომლითაც ხელმძღვანელობენ სახელმწიფო ხელისუფლების და მუნიციპალიტეტის ორგანოები, სხვა ადმინისტრაციული ორგანოები, საერთო სასამართლოები, საჯარო და კერძო სამართლის სუბიექტები და ფიზიკური პირები ბავშვებთან და ბავშვთა საკითხებზე საქმიანობის და გადაწყვეტილებების მიღების დროს.

მუხლი 3. კოდექსში გამოყენებულ ტერმინთა განმარტება

კოდექსში გამოყენებულ ტერმინებს ამ კოდექსის მიზნებისთვის აქვს შემდეგი მნიშვნელობა:

ა) **ბავშვი** - 18 წლამდე ასაკის არასრულწლოვანი პირი,

ბ) **მოზარდი** - ბავშვი 10 წლის ასაკიდან 18 წლის ასაკს მიღწევამდე.

გ) **ოჯახი** - საზოგადოების ფუნდამენტური ჯგუფი და ბავშვის აღზრდის, კეთილდღეობის და დაცვის ბუნებრივი გარემო, რომელიც ძირითადად შედგება

ბავშვის, მისი მშობლის ან მშობლების, მეურვის, მზრუნველის ან/და ბავშვის აღზრდაზე პასუხისმგებელი სხვა პირებისგან.

დ) **მშობელთა ზრუნვის გარეთ დარჩენილი ბავშვი** - ბავშვი, რომელიც არ იმყოფება რომელიმე მშობლის სადღეღამისო ზრუნვის ქვეშ, ნებისმიერი მიზეზის ან გარემოების გამო.

ე) **ბავშვის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის და მხარდაჭერის სისტემა** - ბავშვის დაცვის ეროვნული სისტემის და ბავშვის მხარდაჭერის ეროვნული სისტემის ერთობლიობა.

ე.ა. **ბავშვის დაცვის ეროვნული სისტემა** - კანონმდებლობა, პოლიტიკა, რეგულაციები და მომსახურებები სოციალური კეთილდღეობის, განათლების, ჯანდაცვის, უსაფრთხოებისა და მართლმსაჯულების სისტემებში, რაც ემსახურება ბავშვის დაცვასთან დაკავშირებული რისკების პრევენციასა და აღმოფხვრას. ბავშვთა დაცვის სისტემა მხარს უჭერს და აძლიერებს ბავშვს და მის აღზრდაზე პასუხისმგებელ პირებს, რათა ხელი შეუწყოს სოციალურ ინკლუზიას და მაქსიმალურად შეამციროს ოჯახიდან ბავშვის განცალკევების რისკები. ბავშვთა დაცვის სისტემა ემსახურება ოჯახში, განათლების, ჯანდაცვის, მართლმსაჯულების სისტემაში და სხვა ნებისმიერ ადგილას ბავშვთა მიმართ ყველა ფორმის ძალადობის, მათ შორის, ფიზიკური დასჯის, სასტიკი, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობის, ექსპლუატაციის, ტრეფიკინგის, ბავშვით ვაჭრობის, ზიანისშემცველი ტრადიციების პრევენციასა და აღმოფხვრას.

ე.ბ **ბავშვის მხარდაჭერის ეროვნული სისტემა** - სახელმწიფოს მიერ საკანონმდებლო, სოციალური, საგანმანათლებლო და სხვა ზომების ერთობლიობა, რომელიც ემსახურება ბავშვის შესაძლებლობების გაძლიერებას მისი ყველა უფლებისა და თავისუფლებების მის მიერვე დამოუკიდებლად განხორციელების მიზნით, ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესი გათვალისწინებით, ჰარმონიული განვითარების ხელშეწყობით, მისი მოსაზრებების მოსმენითა და მონაწილეობის უზრუნველყოფით, დისკრიმინაციის გარეშე.

ვ) **ბავშვის უფლებებების დაცვის და მხარდაჭერის პროგრამები** - ბავშვის დაცვის ეროვნული სისტემის და ბავშვის მხარდაჭერის ეროვნული სისტემის ფუნქციონირების უზრუნველყოფის მიზნით სახელმწიფო და მუნიციპალური ორგანოების, აგრეთე კერძო სამართლის სამეწარმეო და არასამეწარმეო იურიდიული პირების მიერ განხორციელებული პროგრამები, რომლებიც მიზნად ისახავს პრევენციული და რეაგირების ღონისძიებების გატარებას ბავშვთა, მათ შორის, მშობელთა ზრუნვის გარეთ დარჩენილი, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე,

სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე, დანაშაულის ან/და ძალადობის მსხვერპლი, კანონთან კონფლიქტში მყოფი მყოფი ბავშვების გაძლიერებისა და დაცვის მიზნით მათი საუკეთესო ინტერესების, მათი მონაწილეობის, სიცოცხლის, ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის, განვითარების, განათლების, სათანადო საცხოვრებელი პირობების, სოციალური დაცვის და მართლმსაჯულებაზე წვდომის მხარდაჭერის გზით, დისკრიმინაციის გარეშე.

ზ) **ბავშვის საუკეთესო ინტერესები** - ბავშვის უსაფრთხოების, კეთილდღეობის, ჯანმრთელობის დაცვის, განათლების, განვითარების და სხვა ინტერესები, რომლებიც განისაზღვრება ამ კოდექსის, საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმების და სხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და ბავშვის ინდივიდუალური მახასიათებლების შესაბამისად, აგრეთვე, მისი მონაწილეობით და აზრის გათვალისწინებით.

თ) **ალტერნატიული ზრუნვა** - სახელმწიფოს მიერ მშობელთა ზრუნვის გარეთ დარჩენილი ბავშვის უზრუნველყოფა ოჯახური ზრუნვის ისეთი მომსახურებით რომელიც შეესაბამება ბავშვის ინდივიდუალურ საჭიროებებს და უპირატესად ითვალისწინებს მის საუკეთესო ინტერესებს, მისი სიცოცხლის, განვითარების, მოსაზრებების მოსმენის, მონაწილეობის და სხვა უფლებებსა და თავისუფლებებს.

ი) **რეზიდენტული ზრუნვა** - ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვის ერთ-ერთი ფორმა, რომელიც გამოიყენება უკიდურეს შემთხვევაში და შეძლებისდაგვარად უმოკლესი ვადით, როდესაც შეუძლებელია ბავშვის მინდობით აღზრდაში განთავსება ან შვილად აყვანა.

კ) **განათლების ინკლუზიური სისტემა** - განათლების სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს მაღალი ხარისხის ადრეული, სკოლამდელი, ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების მიწოდებას ყველა ბავშვისთვის თანაბრად, ინდივიდუალური საჭიროებების და შესაძლებლობების გათვალისწინებით, გონივრული მისადაგების ან/და უნივერსალური დიზაინის გამოყენების გზით.

ლ) **ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულება** - მართლმსაჯულების სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს ბავშვის ყველა უფლების პატივისცემას და ეფექტიან რეალიზებას ბავშვის მონაწილეობის, საუკეთესო ინტერესების უპირატესობის, ღირსების, დისკრიმინაციის დაუშვებლობის და კანონის უზენაესობის პრინციპების საფუძველზე, ხორციელდება სპეციალიზებული პროფესიონალების მიერ და არის ბავშვისთვის ხელმისაწვდომი, ასაკთან შესაბამისი, აღქმადი, სწრაფი, სამართლიანი, თანმიმდევრული, ბავშვის უფლებებსა და საჭიროებებზე მორგებული.

მ) **გონივრული მისადაგება** - ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში იმ აუცილებელი და შესაბამისი ცვლილებების განხორციელება, რაც არ იწვევს არათანაზომიერ ვალდებულებას და უზრუნველყოფს ყველა ბავშვის უფლებებისა და თავისუფლებების რეალიზებას სხვათა თანასწორად.

ნ) **უნივერსალური დიზაინი** - პროდუქტის, გარემოს, სწავლების, პროგრამებისა და მომსახურების ისეთი დიზაინი, რომელიც ყველა ბავშვს აძლევს მასზე წვდომის საშუალებას, ადაპტაციისა და სპეციალური დიზაინის გამოყენების აუცილებლობის გარეშე. უნივერსალური დიზაინი არ გამორიცხავს, საჭიროების შემთხვევაში, ბავშვის ინდივიდუალური შესაძლებლობებისა და საჭიროებების მიხედვით დამხმარე საშუალებების ან/და სხვადასხვა სახის ხელშეწყობის მიწოდებას.

ო) **ბავშვისათვის საფრთხის შემცველი ინფორმაცია** - ძალადობის, დანაშაულის, დისკრიმინაციის წახალისებისკენ მიმართული ინფორმაცია. ასევე, ინფორმაცია, რომელიც ახდენს ალკოჰოლური სასმელების, თამბაქოს, ნარკოტიკული საშუალებების და აზარტული თამაშების პროპაგანდას ან რომელშიც ძალადობის, მკვლელობისა და სასტიკი მოპყრობის სცენები დეტალურადაა წარმოჩენილი ან თვითიუსტიცია სამართლიანობისა და მართლმსაჯულების მიღწევის ან აღდგენის გამართლებულ გზადაა მიჩნეული.

პ) **სოციალური საფრთხის წინაშე მყოფი ჯგუფი** – ჯგუფი, რომელშიც შედის ნარკოტიკზე, ალკოჰოლზე ან/და აზარტულ თამაშობაზე დამოკიდებული პირი, სოციალურად დაუცველი პირი, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირი, ხანდაზმული, არასრულწლოვანი, მრავალშვილიანი ოჯახი, მარტოხელა მშობელი, იძულებით გადაადგილებული პირი, უსახლკარო პირი, კანონთან კონფლიქტში მყოფი პირი, ჯანმრთელობის მძიმე მდგომარეობის მქონე პირი, მხარდაჭერის მიმღები, ძალადობის მსხვერპლი, სხვა პირი, რომელიც გარემოებათა გათვალისწინებით შესაძლებელია იყოს ზემოთ აღნიშნული ჯგუფის მსგავს საფრთხეში;

თავი II

ბავშვის ძირითადი უფლებები და თავისუფლებები

მუხლი 4. ბავშვის ღირსება

1. ბავშვის ღირსება ხელშეუვალია.

2. დაუშვებელია ბავშვის წამება, არაადამიანური, დამამცირებელი ან სასტიკი მოპყრობა, არაადამიანური ან დამამცირებელი დასჯის ღონისძიებების გამოყენება.

მუხლი 5. ბავშვის საუკეთესო ინტერესებისათვის უპირატესობის მინიჭება

1. ბავშვის უფლებაა მასთან დაკავშირებული ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებისას უპირატესობა მიენიჭოს მის საუკეთესო ინტერესებს, რაც განისაზღვრება ინდივიდუალურად, თითოეულ ბავშვთან მიმართებით ამ კოდექსის, საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმების და სხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესაბამისად.

2. ბავშვის საუკეთესო ინტერესების განსაზღვრისას მხედველობაში მიიღება მისი ოჯახურ გარემოში პიროვნული განვითარების უფლება, სოციალური და კულტურული მახასიათებლები, საკუთარი უფლებების და თავისუფლებების მის მიერვე განხორციელების შესაძლებლობა და მისი მოსაზრებები.

3. ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესად გათვალისწინება სავალდებულოა საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლების ორგანოების, საჯარო დაწესებულებების და იურიდიული და ფიზიკური პირების მიერ ბავშვთან დაკავშირებით ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებისას ან/და ქმედების განხორციელებისას.

4. სამართლის ნორმის განმარტებისას გამოყენებული უნდა იქნას ის განმარტება, რომელიც ყველაზე მეტად შეესაბამება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს ამ კოდექსის, საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და სხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესაბამისად.

5. სახელმწიფო იღებს ყველა საჭირო ზომებს, რათა საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლების ორგანოების, იურიდიული და ფიზიკური პირების მიერ ბავშვის საუკეთესო ინტერესების სავალდებულო შეფასება და განსაზღვრა განხორციელდეს შემდეგი ძირითადი კრიტერიუმების მიხედვით:

ა) ბავშვის მოსაზრებების მოსმენა და სათანადო გათვალისწინება;

ბ) ბავშვის ყველა სხვა უფლების, მათ შორის, ღირსების, თავისუფალი განვითარების, განათლების, ჯანდაცვის, სოციალური დაცვის, ძალადობის ნებისმიერი ფორმისგან დაცვის და თანასწორუფლებიანი მოპყრობის დაცვა;

გ) მულტიდისციპლინური მიდგომით და სპეციალიზებული პირების მიერ ბავშვის ფსიქოლოგიური და ფიზიკური კეთილდღეობის, სამართლებრივი, სოციალური და ეკონომიკური ინტერესების შეფასება და გათვალისწინება.

6. გადაწყვეტილება ან ქმედება, რომელიც გავლენას ახდენს ბავშვის უფლებებზე უნდა იქნეს მიღებული ან/და განხორციელებული ბავშვის საუკეთესო ინტერესების შეფასების საფუძველზე.

7. ამ კოდექსით გათვალისწინებული ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის პროგრამები უნდა განხორციელდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებისათვის უპირატესობის მინიჭების პრინციპის დაცვით.

მუხლი 6. სიცოცხლის და განვითარების უფლება

1. ბავშვს აქვს სიცოცხლის და პიროვნული განვითარების უფლება.

2. სახელმწიფო ახორციელებს ყველა საჭირო ზომას ბავშვის სიცოცხლის დასაცავად და ქმნის ყველა საჭირო პირობას მისი გადარჩენის და ჰარმონიული განვითარებისთვის ამ კოდექსის, საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და სხვა ხელშეკრულებების და საქართველოს სხვა სამართლებრივი აქტების შესაბამისად.

მუხლი 7. დისკრიმინაციის აკრძალვა

1. ბავშვთან დაკავშირებით ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებისას ან/და ქმედების განხორციელებისას საჯარო დაწესებულებები, ფიზიკური და იურიდიული პირები ვალდებული არიან პატივი სცენ, თანასწორად მოეპყრან და დაიცვან თითოეული ბავშვი ნებისმიერი სახის დისკრიმინაციისგან რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა მრწამსის, ეროვნული, ეთნიკური თუ სოციალური კუთვნილების, ქონებრივი მდგომარეობის, ბავშვის, მისი მშობლების და კანონიერი წარმომადგენლების ჯანმრთელობის, შეზღუდული შესაძლებლობების, საქმიანობის, შეხედულებების ან სხვა ნიშნის მიუხედავად.

2. სახელმწიფო უზრუნველყოფს თანაბარ უფლებებსა და შესაძლებლობებს ბავშვისთვის და იღებს განსაკუთრებულ ზომებს ნებისმიერი სახის უთანასწორობის აღმოსაფხვრელად.

3. სახელმწიფო ქმნის შესაბამის პირობებს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე და სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვთა უფლებებისა და ინტერესების რეალიზებისათვის, მათ შორის, გონივრული მისადაგებისა და უნივერსალური დიზაინის პრინციპების დანერგვით.

4. სახელმწიფო ახორციელებს ყველა საჭირო ადმინისტრაციულ, სოციალურ, საგანმანათლებლო და სხვა ზომებს ბავშვის დასაცავად დისკრიმინაციისგან, მათ შორის, სხვადასხვა ფაქტორების გამო სოციალური საფრთხის წინაშე მყოფი ბავშვების დისრკიმინაციის, სტიგმისგან და გარიყვისგან დასაცავად.

მუხლი 8. ბავშვის უფლება მისი აზრის მოსმენასა და მონაწილეობაზე

1. ბავშვის უფლებაა მოუსმინონ და სათანადოდ გაითვალისწინონ მისი მოსაზრება ნებისმიერი ისეთი საკითხის გადაწყვეტისას, რომელიც ეხება ან მომავალში მოახდენს გავლენას ბავშვის რომელიმე უფლებაზე.

2. ბავშვის უფლებაა ყოველთვის მოუსმინონ, როდესაც მას აზრის გამოთქმის სურვილი აქვს, უშუალოდ, ინდივიდუალური საჭიროების შესაბამის მხარდაჭერით, მისთვის სასურველი და შესაძლებელი კომუნიკაციის ფორმით და საშუალებით.

3. დაუშვებელია ასაკი, შეზღუდული შესაძლებლობა ან სხვა გარემოება გახდეს საფუძველი ამ მუხლის პირველ ნაწილში აღნიშნული უფლების შეზღუდვისთვის.

4. ბავშვთან გასაუბრების, მისი მოსაზრების მოსმენის პროცესი უნდა იყოს ინფორმატიული, ნებაყოფლობითი, პატივისცემით განწყობილი, ბავშვზე მორგებული, ინკლუზიური, ბავშვის საკითხებზე სათანადოდ მომზადებული სპეციალისტების მიერ, უსაფრთხო, ბავშვისადმი ანგარიშვალდებული.

მუხლი 9. ბავშვის პირადი და ოჯახური ცხოვრების უფლება

1. ბავშვს უფლება აქვს რეგისტრირებული იყოს დაბადებისთანავე, მოიპოვოს მოქალაქეობა, იცნობდეს და ცხოვრობდეს თავის მშობლებთან, ოჯახში, სადაც შექმნილია ყველა პირობა მისი ჰამორნიული აღზრდა-განვითარებისა და კეთილდღეობისათვის.

2. ბავშვს აქვს უფლება ჰქონდეს პირადი სივრცე, აწარმოოს პირადი მიმოწერა, მოიძიოს და მიიღოს ინფორმაცია.

3. დაუშვებელია ბავშვის პირადი ცხოვრების და ოჯახური ცხოვრების უფლების არაკანონიერი შეზღუდვა, მათ შორის, დაუსაბუთებელი და არაკანონიერი ჩარევა

ბავშვის პირად სივრცეში, მის ოჯახურ ცხოვრებაში ან პირად მიმოწერაში, მისი პატივისა და ღირსების ხელყოფა.

4. სახელმწიფო უზრუნველყოფს იმ ბავშვის განსაკუთრებულ მხარდაჭერასა და დაცვას, რომელიც დროებით ან სამუდამოდ დარჩენილია მშობელთა ზრუნვის გარეთ, ან როდესაც მისი ოჯახში დარჩენა ეწინააღმდეგება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს.

მუხლი. 10. განათლების უფლება

1. ბავშვს აქვს ხარისხიანი და ინკლუზიური განათლების მიღების და მასზე თანაბარი ხელმისაწვდომობის უფლება.

2. სახელმწიფო უზრუნველყოფს ყველა ბავშვისთვის ხარისხიანი და ინკლუზიური სკოლამდელი, ზოგადი და პროფესიული განათლების თანაბარ ხელმისაწვდომობას, დისკრიმინაციის გარეშე.

მუხლი 11. ჯანმრთელობის დაცვის უფლება

1. ბავშვს აქვს ჯანმრთელობის უმაღლესი სტანდარტით დაცვის უფლება.

2. სახელმწიფო ახორციელებს ბავშვის ჯანმრთელობის უფლების რეალიზებას და დაცვას როგორც ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის დაცვის სერვისებსა და დაწესებულებებზე ხელმისაწვდომობის, აგრეთვე, უვნებელი გარემოს უზრუნველყოფის გზით.

მუხლი 12. უვნებელ გარემოში ცხოვრების, განვითარების და სოციალური დაცვის უფლება

1. ბავშვს უფლება აქვს ცხოვრობდეს უვნებელ გარემოში, სადაც უზრუნველყოფილია ყველა პირობა მისი ჰარმონიული განვითარებისა და კეთილდღეობისთვის.

2. ბავშვს უფლება აქვს ისარგებლოს სოციალური დაცვითა და მხარდაჭერით მისი და მასზე მზრუნველი პირების ინდივიდუალური საჭიროებების და მდგომარეობის შესაბამისად.

3. ბავშვს უფლება აქვს ისარგებლოს უვნებელი ბუნებრივი გარემოთი და საჯარო სივრცით, მიიღოს ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ და

მონაწილეობა მიიღოს გარემოს დაცვასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღებაში.

მუხლი 13. ბავშვის უფლება მართლმსაჯულებაზე

1. ბავშვს აქვს უფლება თავის უფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს ან/და შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოს და ისარგებლოს მართლმსაჯულების იმგვარი სისტემით, რომელიც არის მისთვის ხელმისაწვდომი, ასაკთან შესაბამისი, აღქმადი, სწრაფი, სამართლიანი, თანმიმდევრული, ბავშვის უფლებებსა და საჭიროებებზე მორგებული, ბავშვის ღირსების და პირადი ცხოვრების მიმართ პატივისცემით განწყობილი.

2. ბავშვს აქვს უფლება კანონით დადგენილი წესით გაეცნოს საჯარო დაწესებულებაში მასზე არსებულ ან სხვა ინფორმაციას ან ოფიციალურ დოკუმენტს.

მუხლი 14. ბავშვის უფლება აზრის, ინფორმაციის, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით და ინტერნეტით სარგებლობის თავისუფლებაზე

1. ბავშვს უფლება აქვს, თავისუფლად გამოხატოს თავისი აზრი. ბავშვს აქვს უფლება მოუსმინონ მასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღებისას და მისი აზრი გაითვალისწინონ მისი ასაკის, გონებრივი და ფიზიკური განვითარების შესაბამისად.

2. ბავშვს შეუძლია თავისუფლად მოიძიოს, მიიღოს და გაავრცელოს ნებისმიერი სახის ინფორმაცია და სხვადასხვა საშუალებით და ფორმით.

3. ბავშვს აქვს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებსა და ინტერნეტზე წვდომის, მისით თავისუფლად სარგებლობის უფლება.

მუხლი 15. ბავშვის უფლება ინფორმაციის მიღებაზე

1. ბავშვის უფლებაა მიიღოს ინფორმაცია თავისი უფლებებისა და თავისუფლებების, ასევე, სხვა თემების შესახებ, რაც სასარგებლოა მისი ფიზიკური, გონებრივი, ინტელექტუალური, ფსიქო-სოციალური და კულტურული განვითარებისა და კეთილდღეობისათვის.

2. ადრეული და სკოლამდელი განათლების, ასევე, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებმა უნდა უზრუნველყონ ბავშვისათვის ინფორმაციის მიწოდება საკუთარი უფლებების და დაცვის მექანიზმების შესახებ, ბავშვის ასაკისა და

ინდივიდუალური შესაძლებლობების შესაბამისად, ხელმისაწვდომი საკომუნიკაციო საშუალებებით.

3. სახელმწიფო უზრუნველყოფს ბავშვთა ხელმისაწვდომობას საერთაშორისო და ეროვნული მასმედიის წყაროებით გავრცელებულ ინფორმაციასა და საგანმანათლებლო-შემეცნებით მასალებზე, რომელიც ეხება ბავშვის ფსიქო-სოციალურ კეთილდღეობას, ფიზიკურ და ფსიქიკურ ჯანმრთელობას.

4. მასმედიის საშუალების მიერ ბავშვთა კეთილდღეობის, ჯანმრთელობის და სხვა უფლებების სათანადოდ გაშუქების მიზნით, სახელმწიფო:

ა) ხელს უწყობს მასმედიის სხვადასხვა საშუალებებს გაავრცელონ ინფორმაცია და მასალები, რომლებიც შეიცავს ბავშვის კულტურულ-სოციალური განვითარებისთვის სასარგებლო ინფორმაციას განათლების მიზნების შესაბამისად, ბავშვთა პოპულაციის სხვადასხვა ენობრივი საჭიროებების გათვალისწინებით;

ბ) ხელს უწყობს საერთაშორისო თანამშრომლობას ბავშვის განვითარებისთვის სასარგებლო ინფორმაციის ურთიერთგაცვლის, გავრცელების და მომზადების კუთხით მრავალფეროვანი ეროვნული და საერთაშორისო წყაროებიდან;

გ) ხელს უწყობს ბავშვთა ლიტერატურის განვითარებას და გავრცელებას;

დ) ხელს უწყობს სახელმძღვანელო წესების შემუშავებას და გავრცელებას ზიანისშემცველი ინფორმაციისა და მასალებისგან ბავშვთა დაცვის შესახებ.

5. სახელმწიფო უზრუნველყოფს ბავშვთა უფლებების და დაცვის გარანტიების შესახებ ინფორმაციის გავრცელებას, პასუხისმგებელი უწყებების მეშვეობით, ბავშვისთვის გასაგები ენით და ხელმისაწვდომი საკომუნიკაციო საშუალებებით.

მუხლი 16. რწმენის, აღმსარებლობისა და სინდისის თავისუფლება

1. ბავშვს აქვს რწმენის, აღმსარებლობისა და სინდისის თავისუფლება.

2. მშობლებს აქვთ უფლება აღზარდონ ბავშვი საკუთარი მორალური და რელიგიური შეხედულებისამებრ. ბავშვისთვის ხელმძღვანელობის გაწევისას და მისთვის მიმართულების მიცემისას აუცილებელია უპირატესად გათვალისწინებული იქნეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესები და მოსაზრებები მისი ასაკის, გონებრივი და ფიზიკური განვითარების შესაბამისად.

მუხლი 17. გაერთიანების და მშვიდობიანი შეკრების თავისუფლება

ყოველ ბავშვს უფლება აქვს ისარგებლოს გაერთიანების და მშვიდობიანი შეკრების თავისუფლებებით.

მუხლი 18. ბავშვის უფლება თამაშსა და დასვენებაზე

1. ბავშვს უფლება აქვს მოითხოვოს ბალანსის დაცვა სწავლასა და თავისუფალ დროს შორის, ხოლო მშობლები/აღზრდაზე პასუხისმგებელი პირები ვალდებული არიან სათანადო ყურადღება დაუთმონ ბავშვის მოსაზრებებსა და საჭიროებებს ამ კუთხით.

2. ბავშვს აქვს უფლება დასვენებასა და თავისუფალი დროის ქონაზე, თამაშზე, რეკრეაციულ ღონისძიებებში მონაწილეობაზე მისი ინტერესების და ინდივიდუალური საჭიროებების შესაბამისად.

3. ბავშვის უფლებაა მონაწილეობა მიიღოს კულტურულ, სპორტულ ცხოვრებასა და ხელოვნების სხვადასხვა სფეროში.

4. სახელმწიფო ხელს უწყობს ბავშვებისთვის სათანადო შესაძლებლობების შექმნას ამ უფლების რეალიზებისთვის ბავშვთა ინდივიდუალური საჭიროებების, ინტერესების გათვალისწინებით.

მუხლი 19. ბავშვის საკუთრებისა და მემკვიდრეობის უფლება

1. ბავშვს აქვს საკუთრებისა და მემკვიდრეობის უფლება.

2. ბავშვს, მისი ასაკის და განვითარების დონის შესაბამისად აქვს უფლება მისი კანონიერი წარმომადგენლის მეშვეობით დადოს გარიგება და ისარგებლოს საკუთრებასთან დაკავშირებული სხვა უფლებებით საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

3. ბავშვს უფლება აქვს მშობლებისგან მიიღოს ნაღდი ფული ან ლიმიტი პლასტიკურ ბარათზე მისი თავისუფალი დროის და კერძო ინტერესების გათვალისწინებით, ყოველდღიური გამოყენებისთვის. თანხის ოდენობა განისაზღვრება ინდივიდუალურად, ბავშვის ასაკის შესაბამისად და მშობლების კეთილი ნების საფუძველზე.

4. ბავშვის საკუთრების გასხვისება მშობლის ან სხვა კანონიერი წარმომადგენლის მიერ დასაშვებია ბავშვის საუკეთესო ინტერესის შესაბამისად და საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესების შესაბამისად.

მუხლი 20. ბავშვის ინტელექტუალური შემოქმედების უფლება

1. ბავშვს აქვს ინტელექტუალური შემოქმედების უფლება.

2. ბავშვს აქვს საავტორო და პატენტის უფლებები საკუთარ შემოქმედებასა და გამოგონებებზე.

მუხლი 21. ბავშვის უფლება მონაწილეობა მიიღოს ბავშვის უფლებების დაცვის პროგრამების შემუშავებაში

1. ბავშვს უფლება აქვს მონაწილეობა მიიღოს ბავშვის უფლებების დაცვის და მხარდაჭერის პროგრამების შემუშავებასა და განხორციელებაში.

2. სახელმწიფო ახორციელებს ყველა საჭირო ადმინისტრაციული, საგანმანათლებლო და სხვა ზომა ამ უფლების სრულფასოვანი რეალიზებისთვის ყველა სფეროში.

მუხლი 22. ბავშვის სხვა უფლებები

ეს კანონი არ უარყოფს საქართველოს კონსტიტუციით, საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და სხვა კანონმდებლობით განსაზღვრულ ბავშვის სხვა უფლებებს.

მუხლი 23. ბავშვის უფლებათა დაცვის პრინციპები

1. ბავშვის უფლებები და თავისუფლებები ურთიერთკავშირშია და უნდა იქნეს განხილული ერთობლივად, ბავშვის სრულფასოვანი, ჰარმონიული განვითარების ჭრილში.

2. ბავშვის ყველა უფლებისა და თავისუფლების აღიარება, დაცვა და უზრუნველყოფა გარანტირებულია ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესი გათვალისწინების, ბავშვის მონაწილეობის, ბავშვის სიცოცხლის, გადარჩენის და განვითარების უფლების რეალიზების და დისკრიმინაციის დაუშვებლობის პრინციპების საფუძველზე.

3. ბავშვის ამ თავით დადგენილი უფლებები ექვემდებარება კონსტიტუციით განსაზღვრულ შეზღუდვებს.

კარი მეორე

ბავშვის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის და მხარდაჭერის სისტემა

თავი III

ბავშვის უფლება ოჯახზე

მუხლი 24. ბავშვის ოჯახში ცხოვრებისა და პიროვნული განვითარების უფლება

1. ბავშვს აქვს უფლება ცხოვრობდეს და იზრდებოდეს ოჯახში, სადაც შექმნილია პირობები მისი ჰარმონიული აღზრდა-განვითარებისა და კეთილდღეობისთვის.

2. მშობლები/აღზრდაზე პასუხისმგებელი პირები ვალდებული არიან პატივი სცენ ბავშვის პიროვნებას და აღზარდონ მშვიდობის, ადამიანის უფლებების პატივისცემის, თანასწორობის, ტოლერანტობის და სოლიდარობის პრინციპებით, იზრუნონ მათი ფიზიკური, გონებრივი, სულიერი და სოციალური განვითარებისათვის, მოამზადონ ისინი საზოგადოებაში დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის, ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესი გათვალისწინებით.

3. შეზღუდული შესაძლებელობის მქონე ბავშვს აქვს ოჯახში ცხოვრების თანაბარი უფლება. დაუშვებელია ბავშვის განცალკევება მშობლებისგან ბავშვის ან მისი მშობლის შეზღუდული შესაძლებლობების გამო.

4. მშობელი ბავშვის კანონიერი წარმომადგენელია და განსაკუთრებული რწმუნებულების გარეშე გამოდის მისი უფლებებისა და ინტერესების დასაცავად მესამე პირებთან ურთიერთობაში, მათ შორის, სასამართლოში.

5. დაუშვებელია მშობლის მიერ მშობლის უფლებების განხორციელება, მათ შორის, ბავშვის ქონების მართვა იმგვარად, რომ ამით ზიანი მიადგეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესს.

6. დაუშვებელია ბავშვის აღზრდისას მშობლის ან სხვა პასუხისმგებელი პირის მიერ აღზრდის ისეთი მეთოდების გამოყენება, რომლებიც მოიცავს ბავშვის ფიზიკურ დასჯას ან სხვა სასტიკ, დამამცირებელ ან არაადამიანურ მოპყრობას ან სასჯელს.

მუხლი 25. მშობლის ან სხვა პასუხისმგებელი პირის მოვალეობები ბავშვის აღზრდის სფეროში

1. მშობელი ან ბავშვის აღზრდაზე პასუხისმგებელი სხვა პირი ვალდებულია, აღზარდოს თავისი ბავშვი, იზრუნოს მისი ფიზიკური, გონებრივი, სულიერი და სოციალური განვითარებისათვის, აღზარდოს ის საზოგადოების ღირსეულ წევრად.

2. მშობელი და ბავშვის აღზრდაზე პასუხისმგებელი სხვა პირი ვალდებულია ბავშვი აღზარდოს ისე, რომ ის მისი ასაკის და შესაძლებლობების შესაბამისად:

ა) აცნობიერებდეს საკუთარ უფლებებს ადა თავისუფლებებს და შეეძლოს მათი დამოუკიდებლად განხორციელება;

ბ) პატივისცემით ეპყრობოდეს თავის მშობლებს და ოჯახის სხვა წევრებს, მეურვეებს, მინდობით აღმზრდელებს და აღზრდაზე პასუხისმგებელ სხვა პირებს;

გ) პატივს სცემდეს სახელმწიფოს, მის სიმბოლოებს და იცავდეს კანონმდებლობას;

დ) აცნობიერებდეს მის ვალდებულებას, საკუთარი უფლებების და თავისუფლებების რეალიზებისას პატივი სცეს სხვათა უფლებებს და თავისუფლებებს;

ე) აცნობიერებდეს მის უფლებას მიიღოს დაწყებითი და საბაზო განათლება მისი ფიზიკური და გონებრივი განვითარების და შესაძლებლობების შესაბამისად.

ვ) აცნობიერებდეს მის მოვალეობას, რომ გაუფრთხილდეს და დაიცვას ბუნებრივი გარემო.

3. მშობლის და ბავშვის აღზრდაზე პასუხისმგებელი სხვა პირის მიერ ბავშვის მონაწილეობით განსაზღვრული დღის წესრიგი, რომელიც ადგენს ბავშვის სასწავლო და სხვა პროცესებში მონაწილეობის და თავისუფალი დროის გამოყენების თანმიმდევრობას უნდა შეესაბამებოდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს.

4. მშობლის და ბავშვის აღზრდაზე პასუხისმგებელი სხვა პირისმიერ ბავშვის მიმართ გამოყენებული აღმზრდელობითი ღონისძება უნდა შეესაბამებოდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესს. დაუშვებელია ბავშვის ფიზიკური დასჯა და მის მიმართ ნებისმიერი სახის ფიზიკური დასჯის ღონისძიების გამოყენება.

5. მშობელი და ბავშვის აღზრდაზე პასუხისმგებელი სხვა პირი ვალდებულია საკუთარი შესაძლებლობების ფარგლებში აქტიური მონაწილეობა მიიღოს მესამე პირების მიერ მისი ბავშვის მიმართ განხორციელებულ ამ კოდექსით განსაზღვრულ მხარდაჭერის ღონისძიებებში, ასეთი ღონისძების განმახორციელებელი პირის მოთხოვნის საფუძველზე.

მუხლი 26. ბავშვის მშობლისგან განცალკევების დაუშვებლობა

1. ბავშვი არ უნდა განცალკევდეს მშობლებისგან მისი ნების საწინააღმდეგოდ, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც დაშორება აუცილებელია ბავშვის საუკეთესო ინტერესებიდან გამომდინარე, უფლებამოსილი ორგანოს მიერ საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე

2. მშობლებისგან ბავშვის განცალკევების შესახებ საბოლოო გადაწყვეტილებას იღებს სასამართლო მშობელთა უფლებების შეზღუდვის, შეჩერების ან ჩამორთმევის საკითხის განხილვისას.

3. ბავშვი არ უნდა განცალკევდეს მშობლისგან მხოლოდ იმის გამო, რომ მშობელს არ აქვს სათანადო საცხოვრებელი პირობები ან ფინანსური სახსრები, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ოჯახის მხარდაჭერის ღონისძიების განხორციელება არ იძლევა სასურველ შედეგს ან არსებობს საკმარისი საფუძველი დასკვნისთვის, რომ ამ ღონისძიების განხორციელება არ მოგვცემს სასურველ შედეგს.

4. ბავშვის ოჯახისგან განცალკევების შესახებ გადაწყვეტილება ექვემდებარება პერიოდულ გადასინჯვას, ხოლო განცალკევების მიზეზების აღმოფხვრის შემდეგ ბავშვის ოჯახში დაბრუნება უნდა შეესაბამებოდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს.

5. დაუშვებელია განცალკევებული ან კანონიერი წარმომადგენლის გარეშე დარჩენილი ბავშვის სისხლის სამართლის წესით დაკავება, დაპატიმრება ან მის მიმართ სასჯელის სახით თავისუფლების აღკვეთის გამოყენება, ქვეყნის ტერიტორიაზე უკანონო შემოსვლის ან/და ყოფნის გამო. ასეთ შემთხვევაში ბავშვს უნდა მიეწოდოს სათანადო დროებითი ალტერნატიული ზრუნვა, მხარდაჭერა ოჯახთან გაერთიანების მიზნით და დაცვა მისი საუკეთესო ინტერესების შესაბამისად.

მუხლი 27. ბავშვის მხარდაჭერა ოჯახში განცალკევების და მიტოვების პრევენციის მიზნით

1. ბავშვის მიტოვების ან ოჯახიდან განცალკევების პრევენციის მიზნით სახელმწიფო ვალდებულია განახორციელოს სათანადო ზომები, რაც უზრუნველყოფს ყოველი ბავშვის თანაბარ ხელმისაწვდომობას ადეკვატურ საცხოვრებელ პირობებზე, ჯანდაცვის და სოციალურ სერვისებზე, ინკლუზიურ განათლებაზე, დისკრიმინაციის და ძალადობისგან დაცვის ეფექტურ მექანიზმებზე და ყველა სხვა უფლების დაცვის გარანტიებზე.

2. ამ მუხლით გათვალისწინებული პრევენციის პროგრამები უნდა იყოს ინტეგრირებული შესაბამისი მუნიციპალიტეტის საჭიროებების გათვალისწინებით და ახდენდეს ოჯახების ჩართვას ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესი გათვალისწინებით.

3. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვის და მისი ოჯახის მხარდაჭერის დროს განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს ბავშვის უწყვეტ და ეფექტურ წვდომას განათლებაზე, ჯანდაცვის და რეაბილიტაციის სერვისებზე, პროფესიულ სწავლებაზე, რათა საბოლოო ჯამში ხელი შეუწყოს ბავშვის სრულყოფილ ინდივიდუალურ განვითარებას და სოციალურ ინკლუზიას.

4. ბავშვის ოჯახში მხარდაჭერის განხორციელებისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს ბავშვებზე, რომლებიც სოციალური საფრთხის მდგომარეობაში იმყოფებიან ისეთი ფაქტორების გამო, როგორიცაა, ბავშვის ან მშობლის შეზღუდული შესაძლებლობა, ძალადობა, დისკრიმინაცია, ქუჩაში ცხოვრება ან/და მუშაობა, ოჯახიდან განცალკევება ან თანმხლების გარეშე ყოფნა, შეიარაღებული კონფლიქტის ზონაში ან უცხო ქვეყნის მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე ცხოვრება ან ამგვარი ტერიტორიიდან დევნილობა ან ლტოლვილობა, თავშესაფრის ძიება, აივ/შიდსის ან სხვა მძიმე დაავადების ქონა ან ამგვარი დაავადების მქონე ოჯახის წევრთან ცხოვრება და სხვა ფაქტობრივი გარემოებები.

მუხლი 28. ოჯახის მხარდაჭერის პროგრამები

1. უფლებამოსილი სახელმწიფო და მუნიციპალური ორგანოები ქმნიან ბავშვის აღზრდის განმახორციელებელი პირების მხარდაჭერის პროგრამებს მატერიალური და არამატერიალური დახმარების გაწევის მიზნით. მხარდაჭერის შინაარსი, მოცულობა და მიწოდების ხანგრძლივობა განისაზღვრება ბავშვისა და მის აღზრდაზე პასუხისმგებელი პირების ინდივიდუალური საჭიროებებისა და ფაქტობრივი გარემოებების მიხედვით.

2. ოჯახის მხარდაჭერის პროგრამა არ უნდა იყოს მხოლოდ ერთჯერადი სახის და მიზნად უნდა ისახავდეს ბავშვის და მისი ოჯახის გაძლიერებას მათი ინდივიდუალური საჭიროებების მდგრადი უზრუნველყოფის გზით.

3. გრძელვადიანი მხარდაჭერის შემთხვევებში პროგრამაში ოჯახის/ბავშვის ჩართვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღება უნდა მოხდეს რამდენიმე სპეციალისტის მიერ ერთობლივად, მათ შორის, სოციალური მუშაკის აუცილებელი მონაწილეობით. მხარდაჭერის გაწევას საფუძვლად უნდა დაედოს ინდივიდუალური პროგრამა, რომლის შედგენაში მონაწილეობა უნდა მიიღონ ბავშვმა და მისი აღზრდის უფლების მქონე პირებმა.

4. ოჯახის მხარდაჭერის პროგრამების შემუშავებისა და განხორციელებისას განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ბავშვთა უფლებებს, მოზარდობიდან ზრდასრულობაში გადასვლის კომპლექსური გამოწვევების დაძლევას და პოზიტიური სოციალური ტრანსფორმაციის ხელშეწყობას.

5. ოჯახის მხარდაჭერის პროგრამის შინაარსი, ფორმა და ხანგრძლივობა განისაზღვრება ინდივიდუალურად, ბავშვის საუკეთესო ინტერესების და მისი ოჯახის მდგომარეობის შეფასების საფუძველზე და შეიძლება მოიცავდეს ერთ ან რამდენიმე სხვადასხვა ღონისძიებას, მათ შორის:

ა) საინფორმაციო, საკონსულტაციო და საგანამანათლებლო ღონისძიებებს ბავშვის აღზრდა-განვითარების პოზიტიური მეთოდების, ბავშვთან არაძალადობრივი კომუნიკაციის და ბავშვის უფლებების განხორციელების ხელშეწყობის თაობაზე.

ბ) მიზნობრივი მატერიალური და არამატერიალური მხარდაჭერის ღონისძიებებს ბავშვის ინდივიდუალური საჭიროებებისა და გარემოებების გათვალისწინებით.

გ) პოზიტიური მშობლობის, ბავშვზე ზრუნვის უნარების გაძლიერების კურსებს და კონსულტაციებს ოჯახური თანაცხოვრების, ოჯახური დავების და განქორწინების დროს.

დ) მშობლებისათვის პროფესიული განათლების და დასაქმების შესაძლებლობის შეთავაზებას.

ე) დამხმარე სოციალურ სერვისებს, როგორიცაა, დღის ცენტრი, მედიაციისა და შერიგების სერვისებს ოჯახური დავების დროს, მკურნალობის კურსი ალკოჰოლიზმის, ნარკოდამოკიდებულების ან სხვა ფსიქო-ემოციური საჭიროების დროს, სოციალურ-ეკონომიკური მხარდაჭერა დასაქმებული და მარტოხელა მშობლებისთვის, მათ შორის, თემზე დაფუძნებულ სერვისებს;

ვ) შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვთა საჭიროებების ადრეული იდენტიფიკაციის, ინდივიდუალური შეფასების და სათანადო მხარდაჭერის, მათ შორის ბავშვის უნარების განვითარებაზე ორიენტირებულ, პროგრამებს.

ზ) მოზარდობის მხარდაჭერის პროგრამებს მოზარდთა მიერ მათი უფლებების რეალიზების, კრიტიკული აზროვნების განვითარების, დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის მომზადების და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მონაწილეობის ხელშეწყობის მიზნით.

6. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო ბავშვის ოჯახში მხარდაჭერის პროგრამებს შეიმუშავებს და ახორციელებენ უწყებათაშორისი თანამშრომლობის გზით, ერთიანი სახელმწიფო სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მიხედვით.

7. მუნიციპალიტეტები ბავშვის ოჯახში მხარდაჭერის პროგრამებს შეიმუშავებენ და ახორციელებენ საკუთარი ან/და დელეგირებული უფლებამოსილებების ფარგლებში.

8. არასამთავრობო ორგანიზაციები ბავშვის ოჯახში მხარდაჭერის ღონისძიებებს ახორციელებენ ცენტრალური ან/და მუნიციპალური პროგრამების ფარგლებში საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, შესაბამის სახელმწიფო ორგანოსთან ან/და მუნიციპალიტეტთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე ან/და საკუთარი ინიციატივით და ფინანსური რესურსებით სახელიმწიფოს მიერ დადგენილი მომსახურების სტანდარტების შესაბამისად.

თავი IV

ბავშვის უფლება ალტერნატიულ ოჯახურ ზრუნვაზე

მუხლი 29. ალტერნატიული ოჯახური ზრუნვის არსი

1. სახელმწიფო ვალდებულია განსაკუთრებული დაცვა და მხარდაჭერა აღმოუჩინოს ბავშვს, რომელიც დროებით ან სამუდამოდ მოკლებულია მშობელთა ზრუნვას, ან როდესაც მისი ოჯახში დარჩენა ეწინააღმდეგება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს.

2. სახელმწიფო ზრუნავს ალტერნატიული ზრუნვიდან გამოსულ პირებზე, რომელთსაც სრულწლოვანების მიღწევის შემდეგ გარდამავალ პერიოდში, ესაჭიროება მხარდაჭერა.

3. ბავშვის ალტერნატიულ ზრუნვაში განთავსების გადაწყვეტილება უნდა მიიღოს უფლებამოსილმა ორგანომ შესაბამისი პროფესიული კადრებისგან დაკომპლექტებული მულტიდისციპლინური ჯგუფის შეფასებაზე და რეკომენდაციაზე დაყრდნობით და ბავშვის მონაწილეობით, ბავშვზე მორგებული პროცედურების დაცვით, როდესაც ეს აუცილებელია და ზრუნვის ფორმა სრულად შეესაბამება ბავშვის უფლებათა დაცვის და ბავშვზე ზრუნვის საერთაშორისო და ეროვნული კანონმდებლობით დადგენილ სტანდარტებს. ალტერნატიულ ზრუნვაში ბავშვის განთავსებაზე საბოლოო გადაწყვეტილებას იღებს სასამართლო.

4. ამ მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილი მულტიდისციპლინური ჯგუფი ამტკიცებს ბავშვის ინდივიდუალური განვითარების გეგმას, რომელიც ემსახურება ბავშვის ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის, ჰარმონიული განვითარების, სოციალური ინკლუზიის და მისი ყველა სხვა უფლებისა და თავისუფლების ეფექტურ რეალიზების მიზნებს.

5. უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო განიხილავს და მონიტორინგს უწევს ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვაში განთავსების საქმეებს.

6. ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვაში განთავსება უკიდურესი ზომაა და მისი უპირატესი მიზანი უნდა იყოს ბავშვის ოჯახში დაბრუნების ხელშეწყობა, ხოლო ამ შესაძლებლობის არარსებობის შემთხვევაში, ბავშვის უწყვეტი ზრუნვის უზრუნველყოფა, როგორიცაა ბავშვის შვილად აყვანა. თუ შვილად აყვანა არ შედის ბავშვის საუკეთესო ინტერესებში, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ბავშვის განთავსება ნათესაურ, გადაუდებელ, ჩამნაცვლებელ ან სპეციალიზებულ მინდობით აღზრდაში. ბავშვის შვილად აყვანის და მინდობით აღზრდის წესებსა და პირობებს ადგენს საქართველოს კანონი „შვილად აყვანის და მინდობით აღზრდის შესახებ“.

7. მინდობით აღზრდაში ბავშვის განთავსების ან შვილად აყვანის შეუძლებლობის შემთხვევაში, როგორც უკიდურესი აუცილებლობა, განიხილება მცირე ოჯახური ტიპის რეზიდენტული ალტერნატიული ზრუნვა, იმ პირობით თუ დაწესებულება სრულად აკმაყოფილებს ბავშვზე ზრუნვის სტანდარტებს, აუცილებელი და ხელმშემწყობია ბავშვის განვითარებისა და საუკეთესო ინტერესების რეალიზებისთვის. რეზიდენტული ზრუნვის წესსა და პირობებს ადგენს ეს კოდექსი და საქართველოს კანონი „სააღმზრდელო საქმიანობის ლიცენზირების შესახებ“.

8. ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვის ნებისმიერი ფორმის მომსახურება უნდა შეესაბამებოდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს, ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვის, საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის

უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმების და სხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებების სტანდარტებს და ამ კოდექსით დადგენილ მოთხოვნებს.

9. ალტერნატიულ ზრუნვაში მყოფი ყველა ბავშვი, მათ შორის, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვი, სრულად უნდა იყოს ინტეგრირებული განათლების, ჯანდაცვის და სოციალური დაცვის ერთიან სახელმწიფო სისტემებში და სხვა ბავშვებთან თანაბრად ჰქონდეს წვდომა მართლმსაჯულებაზე.

მუხლი 30. ალტერნატიული ზრუნვის საფუძვლები

1. სახელმწიფო ადგენს მინდობით აღმზრდელთა რეგისტრაციისა და რეზიდენტული ზრუნვის დაწესებულების სალიცენზიო პირობებს და ბავშვზე ზრუნვის ერთიან სტანდარტებს.

2. სახლმწიფოს მიერ დადგენილი ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვის ერთიანი სტანდარტები უნდა შეესაბამებოდეს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ დადგენილ ალტერნატიული ზრუნვის სტანდარტებს და ითვალისწინებდეს, მათ შორის, შემდეგ ძირითად საკითხებს:

ა) ზრუნვის მიმწოდებელი ფიზიკური და იურიდიული პირების სათანადო პროფესიული კვალიფიკაცია, შერჩევის კრიტერიუმები, პროფესიული მომზადება და ზედამხედველობა;

ბ) ზრუნვის მიმწოდებელი ფიზიკური და იურიდიული პირების პირების როლისა და ფუნქციების მკაფიო განსაზღვრა და ამის შესახებ ბავშვისა და მისი ოჯახის ინფორმირება;

გ) ბავშვის მხარდაჭერა მისი ოჯახის წევრებთან, ნათესავებთან და მეგობრებთან ურთიერთობების შენარჩუნებაში ბავშვის დაცვისა და საუკეთესო ინტერესების შესაბამისად თუ ეს არ ეწინააღმდეგება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს;

დ) კვების მაღალი ხარისხის უზუნველყოფა ბავშვთა კვების დადგენილი სტანდარტების შესაბამისად;

ე) ხელმისაწვდომობა განათლებაზე, მათ შორის, ფორმალურ ან არაფორმალურ და პროფესიულ განათლებაზე;

ვ) ბავშვის უსაფრთხოების, ჯანმრთელობის, კვებითი, ჰარმონიული განვითარების და სპეციალური საჭიროებების უზრუნველყოფა;

ზ) ბავშვის პირადი ცხოვრების და სივრცის პატივისცემა, მათ შორის, გენდერული განსხვავებების გათვალისწინებით;

თ) ძალადობისგან ბავშვის დაცვა, მათ შორის, ისეთი დისციპლინური მეთოდების აკრძალვა, რომელიც მოიცავს ოჯახთან და გარესამყაროსთან კონტაქტის შეზღუდვას, წამებას, იძულებას, ფიზიკურ დასჯას, სხვა სასტიკ, დამამცირებელ ან არაადამიანურ მოპყრობას ან დასჯის ღონისძიებას;

ი) ბავშვის მომზადებას დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის, მის დაცვას სტიგმისგან ალტერნატიული ზრუნვის ქვეშ ყოფნისას და ზრუნვიდან გასვლის შემდეგაც;

კ) ბავშვის წვდომა უფლებამოსილი ორგანოს მიერ ბავშვთან შეთანხმებით დანიშნულ სანდო პირთან. ბავშვმა უნდა იცოდეს, თუ რა შემთხვევაში და რომელი სამართლებრივი და ეთიკური სტანდარტების გამო შეიძლება დაირღვეს სანდო პირთან გამჟღავნებული ინფორმაციის კონფიდენციალობა;

ლ) ბავშვის წვდომა ეფექტურ მექანიზმზე, რომლის საშუალებით ბავშვი შეძლებს ალტერნატიული ზრუნვის პირობების ან მის მიმართ მოპყრობის შესახებ შეტყობინებას ან საჩივრით მიმართვას. ეს მექანიზმი უნდა იყოს ალტერნატიული ზრუნვის მიმწოდებლისა და ზედამხედველო სახელმწიფო უწყებისგან დამოუკიდებელი, რათა მიუკერძოებლად შეძლოს ეფექტური რეაგირება და ბავშვის ინტერესების დაცვა.

3. ალტერნატიული ზრუნვის განხორციელებისას აკრძალულია ბავშვის მიმართ ისეთი დისციპლინური ზომებისა და ქცევების მართვის მეთოდების გამოყენება, რაც მოიცავს ბავშვის ფიზიკურ დასჯას, სხვა სასტიკ, არაადამიანურ ან დამამცირებელ მოპყრობას, მათ შორის ჩაკეტილ სივრცეში მოთავსებას, მშობელთან ან სხვა ოჯახის წევრებთან ან გარე სამყაროსთან კონტაქტის შეზღუდვას ან სხვა სახის ფიზიკურ ან ფსიქოლოგიურ ძალადობას.

მუხლი 31. ბავშვზე ზრუნვის სტანდარტების სავალდებულოობა

1. ბავშვი არ შეიძლება იქნას მოთავსებული ალტერნატიული ზრუნვის ისეთ მომსახურებაში, რომელიც არ შეესაბამება ბავშვზე ზრუნვის სტანდარტებს და არ არის ლიცენზირებული კანონის შესაბამისად.

2. ბავშვზე ზრუნვის სტანდარტები ადგენს ბავშვზე ზრუნვის სერვისების ადმინისტრირების, მიწოდების და ხარისხის განსაზღვრის და მონიტორინგის

კრიტერიუმებსა და მექანიზმებს, რომლებიც ორიენტირებულია ბავშვის ოჯახური ზრუნვის უზრუნველყოფაზე. ბავშვზე ზრუნვის სტანდარტები ეფუძნება ბავშვის უფლებების რეალიზების პრინციპს და ემსახურება ბავშვის რეზიდენტული ზრუნვის საჭიროების შემცირებას, ადგენს შემთხვევის მართვის ბავშვზე ორიენტირებულ მიდგომებას და მაღალი ხარისხის ზრუნვის მიწოდებას.

3. ალტერნატიული ზრუნვის მიმწოდებელი პირები უნდა აკმაყოფილებდნენ კანონმდებლობით დადგენილ პროფესიულ, მათ შორის, პროფესიული ეთიკის სტანდარტებს და საქმიანობას უნდა ახორციელებდნენ მულტიდისციპლინური მიდგომით.

4. ბავშვზე ზრუნვის ერთიანი სახელმწიფო სტანდარტები სავალდებულოა ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვის ნებისმიერი ფორმისთვის, საჯარო და კერძო დაწესებულებისთვის, რომლებიც ახორციელებენ ბავშვზე ზრუნვის მოკლე ან გრძელვადიან პროგრამებს, მათ შორის:

ა) სადღეღამისო ზრუნვის რეზიდენტული დაწესებულებებისათვის, მათ შორის, შეზღუდული შესაძლებლობის ან სხვა ფსიქო-სოციალური საჭიროების მქონე ბავშვთა ცენტრებისათვის;

ბ) რესურს-სკოლებისთვის ზრუნვის მომსახურების ნაწილში.

5. სახელმწიფო უზრუნველყოფს მინდობით აღზრდის სტანდარტების დადგენას „შვილად აყვანის და მინდობით აღზრდის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

6. ბავშვზე ზრუნვის სტანდარტების შესრულება სავალდებულოა, აგრეთვე, ოჯახის მხარდამჭერი, სამედიცინო, ფსიქო-სოციალური დახმარების, საგანმანათლებლო, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი, სხვა კულტურული ან რეკრეაციული პროგრამების მიწოდებისას, როდესაც ბავშვზე ზრუნვა ხორციელდება დროებით, დღის მონაკვეთში ან 24-საათით დროის გარკვეული პერიოდის განმავლობაში, მათ შორის:

ა) დღის ცენტრებში

ბ) ტრეფიკინგის ან/და ექსპლუატაციის სხვადასხვა ფორმის მსხვერპლი ბავშვების თავშესაფრებში, სტაციონარულ სამედიცინო დაწესებულებებში ბავშვთა განყოფილებების ან ბავშვთა ინდივიდუალური მომსახურების ნაწილში;

გ) ბავშვთა ბანაკებში - ზრუნვის მომსახურების ნაწილში;

დ) სხვა დაწესებულებებზე, მათ შორის, მშობელთა დასაქმების ადგილას არსებულ ბავშვის მოვლის დამხმარე სერვისზე, სადაც რაიმე ფორმით ხდება ბავშვზე ზრუნვის მომსახურების მიწოდება.

7. სახელმწიფო სტანდარტები არ ვრცელდება ისეთ შემთხვევებზე, როდესაც ბავშვი ნებაყოფლობით ატარებს გარკვეულ დროს ნათესავებთან ან მეგობრებთან რეკრეაციული მიზნებით, რაც არ უკავშირდება მშობელთა მიერ ბავშვზე სათანადო ზრუნვის ზოგადი შესაძლებლობის ან სურვილის არქონას ან შვილად აყვანის შემთხვევაში, სასამართლოს მიერ საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანის მომენტიდან, რადგან ბავშვი უკვე აღარ ითვლება მშობელთა მზრუნველობამოკლებულად.

8. ბავშვის მომვლელის (ძიძა) სტატუსი, გარკვეული გასამრჯელოს სანაცვლოდ, მოუაროს ერთ ან რამდენიმე (არაუმეტეს 5 ბავშვისა) ბავშვს მისი კანონიერი წარმომადგენლის სახლში ან მის გარეთ, ექვემდებარება ნებაყოფლობით სერტიფიცირებას. მომვლელს უფლება აქვს, მიიღოს შესაბამისი მხარდაჭერა ბავშვების აღზრდასთან დაკავშირებით სოციალური მუშაკისგან.

9. თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში მოთავსებულ ბავშვზე ზრუნვა და მხარდაჭერა ხორციელდება „არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსითა“ და სხვა შესაბამისი კანონებით, აგრეთვე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და სხვა ხელშეკრულებების შესაბამისად.

მუხლი 32. ბავშვის რეზიდენტული ზრუნვის დაწესებულების დამატებითი სპეციფიკური მოთხოვნები

1. დაუშვებელია ისეთი რეზიდენტული ზრუნვის დაწესებულების შექმნა, რომელიც არ არის მცირე ოჯახური ტიპის და რომლის აუცილებლობაც არ არის დასაბუთებული უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოს შეფასების საფუძველზე და არ აკმაყოფილებს ბავშვზე ზრუნვის სტანდარტებს.

2. ნებისმიერი საჯარო და კერძო რეზიდენტული ზრუნვის დაწესებულების საქმიანობა დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოპოვებული აქვს ლიცენზია ,,სააღმზრდელო საქმიანობის ლიცენზირების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

3. ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვის დაწესებულების ლიცენზირება და ლიცენზიის პირობების რეგულარული შემოწმება უნდა განხორციელდეს

უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ. სალიცენზიო პირობების დარღვევა და საქმიანობის კანონმდებლობით დადგენილი წესის დარღვევა გამოიწვევს პასუხისმგებლობას საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

4. არსებული რეზიდენტული ზრუნვის დაწესებულების ლიცენზიის გაგრძელების და ახალი რეზიდენტული ზრუნვის დაწესებულების შექმნის საკითხი უნდა გადაწყდეს დეინსტიტუციონალიზაციის ერთიანი სახელმწიფო სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის შესაბამისად.

5. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო და მუნიციპალიტეტები ბავშვის რეზიდენტული ზრუნვის დაწესებულებას ქმნიან არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ფორმით ან ახდენენ ბავშვის მხარდაჭერის სახელმწიფო და მუნიციპალური პროგრამების განმახორციელებელი კერძო პირების გამოვლენას კონკურსის წესით.

6. სახელმწიფო ატარებს ყველა საჭირო საკანონმდებლო და ადმინისტრაციულ ღონისძიებებს დეინსტიტუციონალიზაციის მიზნით, რაც გულისხმობს ბავშვთა, მათ შორის, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვთა, რეზიდენტული ზრუნვის ეტაპობრივ ჩანაცვლებას მინდობით აღზრდის და სხვა ოჯახზე და თემზე დაფუძნებული ზრუნვის სერვისებით. ამ მიზნით მთავრობა შეიმუშავებს და ახორციელებს ბავშვთა დეინსტიტუციონალიზაციის ერთიან სახელმწიფო სტრატეგიას და სამოქმედო გეგმას ბავშვთა დიდი ზომის რეზიდენტული დაწესებულებების ეტაპობრივი დახურვის შესახებ.

მუხლი 33. ალტერნატიული ზრუნვის ქვეშ მყოფი ბავშვის კანონიერი წარმომადგენელი

1. უფლებამოსილი ორგანო ალტერნატიული ზრუნვის ქვეშ მყოფ ბავშვს უნიშნავს პირს, რომელიც იღებს გადაწყვეტილებებს ბავშვის შესახებ, მისი სრულყოფილი მონაწილეობით და საუკეთესო ინტერესების შესაბამისად.

2. ბავშვის კანონიერ წარმომადგენლად დანიშნული პირი უნდა სარგებლობდეს მაღალი რეპუტაციით, გავლილი ჰქონდეს სავალდებულო სწავლება და ფლობდეს ბავშვებთან ურთიერთობისათვის საჭირო ცოდნასა და უნარ-ჩვევებს.

3. უფლებამოსილი ორგანო ანგარიშვალდებულია კანონიერ წარმომადგენლად დანიშნული პირის საქმიანობაზე და შესაბამისად უწევს მას სათანადო პროფესიულ მხარდაჭერას და ზედამხედველობას.

მუხლი 34. ალტერნატიული ზრუნვის პერიოდული კონტროლი

1. ყოველი ბავშვი, რომელიც მოთავსებულია დაწესებულებაში ზრუნვის, დაცვის ან მკურნალობის მიზნით, ექვემდებარება მის მიმართ მოპყრობის, დაწესებულებაში დარჩენის საჭიროების და სხვა გარემოებების სავალდებულო პერიოდულ შემოწმებას, არანაკლებ სამ თვეში ერთხელ.

2. ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვის გაგრძელების საჭიროების და პირობების პერიოდული შემოწმება და სტანდარტების შესრულების მონიტორინგი უნდა განხორციელდეს შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოს ან მუნიციპალური სამსახურის მიერ, ბავშვის და მისი მეურვის, მზრუნველი ან მხარდამჭერი უშუალო მონაწილეობით, კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

3. აკრძალულია იურიდიული და ფიზიკური პირების მიერ ბავშვთა მოძიება და განთავსება ბავშვის ალტერნატიული ზრუნვის დაწესებულებებში ფინანსური სარგებლის მიღების ინტერესებიდან გამომდინარე, როდესაც შესაძლებელია ბავშვის დაბრუნება ოჯახში ან ოჯახზე დაფუძნებულ სერვისში.

4. სტანდარტების შესრულების და სერვისის ხარისხის მონიტორინგს ახორციელებს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო ან შესაბამისი მუნიციპალიტეტი.

თავი V.

ბავშვის უფლება განათლების მიღებაზე

მუხლი 35. განათლების მიღების უფლება

1. ბავშვს აქვს ხარისხიანი განათლების მიღების უფლება.

2. სახელმწიფო უზრუნველყოფს ყველა ბავშვის თანაბარ ხელმისაწვდომობას ხარისხიან სკოლამდელ, ზოგად, პროფესიულ და უმაღლეს განათლებაზე განათლების ინკლუზიურობის პრინციპების გატარებისა და ქვეყნის საგანმანათლებლო სისტემის საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცეში ჰარმონიზაციის გზით.

3. განათლების ინკლუზიურობის პრინციპის დაცვითა და თითოეული ბავშვის განათლების უფლების სრულფასოვანი განხორციელების მიზნით სახელმწიფო უნდა უზრუნველყოს:

ა) ხარისხიანი უფასო სკოლამდელი და ზოგადი განათლების ხელმისაწვდომობა ყოველი ბავშვისთვის ინდივიდუალური შესაძლებლობებისა და საჭიროებების შესაბამისად;

ბ) პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობა ყოველი ბავშვისთვის ინდივიდუალური შესაძლებლობების და საჭიროებების შესაბამისად, მათ შორის, სათანადო ფინანსური მხარდაჭერით;

გ) განათლების სისტემის, საფეხურების და ფორმების, პროცედურების და ბავშვისთვის სხვა მნიშვნელოვანი და სასარგებლო საკითხების შესახებ ინფორმაციის ყველა ბავშვისთვის ხელმისაწვდომობა;

დ) სკოლის მიღმა დარჩენილ ბავშვთა სკოლებში დაბრუნების ხელშეწყობა და სკოლის მიტოვების პრევენციის ღონისძიებების განხორციელება;

ე) განათლების ყველა საფეხურზე უახლესი სამეცნიერო და დარგობრივი ცოდნისა და ბავშვზე ორიენტირებული სწავლების თანამედროვე მეთოდების და ტექნოლოგიების დანერგვის ხელშეწყობა.

ვ) ბავშვის მონაწილეობის უფლების განხორციელება განათლების ყველა საფეხურზე, როგორც უშუალოდ საგანამანათლებლო პროცესში, ასევე, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში გადაწყვეტილების მიღებისას.

მუხლი 36. განათლების მიზნები

1. ბავშვის განათლება, როგორც ფორმალური განათლების სისტემაში, ასევე, არაფორმალური განათლების კუთხით, უნდა ემსახურებოდეს შემდეგ ძირითად მიზნებს:

ა) ბავშვის პიროვნების, ნიჭის, კრიტიკული აზროვნების და შესაძლებლობების სრულფასოვანი განვითარება;

ბ) ადამიანის უფლებების და ფუნდამენტური თავისუფლებების პატივისცემის გრძნობის, არაძალადობრივი კომუნიკაციის უნარების განვითარება;

გ) მისი მშობლიური ენის, მშობლიური ქვეყნის ტრადიციული კულტურული ღირებულებების და განსხვავებული კულტურის და ცივილიზაციების პატივისცემის გრძნობის განვითარება;

დ) ბავშვის პასუხისმგებლობის გრძნობის განვითარება და მისი მომზადება დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის, ურთიერთგაგების, მშვიდობის, ტოლერანტობის, თანასწორობის, ეთნიკური, ეროვნული, რელიგიური და სხვა ნიშნით განსხვავებულ ჯგუფებს, ადამიანებს და ხალხებს შორის მეგობრობის სულისკვეთებით;

ე) ბუნებრივი გარემოს და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის პასუხისმგებლობის და პატივისცემის განვითარება.

2. ეს მუხლი არ კრძალავს ბავშვის განათლებას სხვა მიზნებით, რაც არ პირდაპირ არ არის აღნიშნული ამ მუხლის პირველ პუნქტში, რომლებიც შესაძლოა განპირობებული იყოს ტექნოლოგიური განვითარების მიღწევებით, სოციალურ-კულტურული ან სხვა ფაქტორებით და არ ეწინააღმდეგება ამ მუხლით განსაზღვრულ მიზნებს.

მუხლი 37. ინკლუზიური განათლების მხარდაჭერის სახელმწიფო და მუნიციპალური პროგრამები

1. ბავშვის ინკლუზიური განათლების მხარდაჭერის სახელმწიფო და მუნიციპალური პროგრამის მიზანია ხელი შეუწყოს:

ა) საგანმანთლებლო დაწესებულებებში სასწავლო პროგრამების, საგანმანათლებლო რესურსის, მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებების და ადამიანური რესურსის ბავშვის განათლების მიზნებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფას;

ბ) ინკლუზიური განათლების სისტემის დანერგვას, რაც გულისხმობს თანაბრად ხელმისაწვდომ საგანმანათლებლო პროცესს, რომლის ფარგლებშიც უზრუნველყოფილია ყველა ბავშვის განათლება ინდივიდუალური საგანმანათლებლო საჭიროების და შესაძლებლობის გათვალისწინებით.

გ) ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების აღმზრდელ-პედაგოგების და აღმზრდელების, ზოგადი განათლების და პროფესიული განათლების დაწესებულებების პედაგოგებისა და სხვა ძირითადი პერსონალის პროფესიული განვითარების ეროვნული სისტემის შექმნას, რაც აუცილებელი წინაპირობაა ხარისხიანი ინკლუზიური განათლების მიწოდებისთვის.

დ) ინკლუზიური განათლების მხარდასაჭერად სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე სტუდენტებისთვის შესაბამისი სერვისების და პროგრამების დანერგავას. უმაღლესი განათლების საფეხურზე საჭირო პროგრამების მოდულების შემუშავებას და დანერგვას.

2. სახელმწიფო ახორციელებს ყველა აუცილებელ ადმინისტრაციულ, სოციალურ და სხვა სახის ზომას, რათა არსებული განათლების დაწესებულებების ინფრასტრუქტურა და პროგრამების გონივრული მისადაგება მოხდეს ყოველი ბავშვის ინდივიდუალური შესაძლებლობების და საჭიროებების მიხედვით, ხოლო ახალი ინფრასტრუქტურა და პროგრამები შეიქმნას უნივერსალური დიზაინის პრინციპების სავალდებულო გათვალისწინებით.

3. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო შეიმუშავებს და ახორციელებს ბავშვის განათლების ხელშემწყობ პროგრამებს, მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობით, ერთიანი სახელმწიფო სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის ფარგლებში.

4. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო ახორციელებს სათანადო ღონისძიებებს ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესი გათვალისწინების, ბავშვთა ინფორმირების და მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად ბუნებრივი გარემოს დაცვის, განვითარების და ბუნებრივი და ხელოვნური კატასტროფების რისკების შემცირების და მართვის საკითხებზე პოლიტიკის შემუშავებისა და გადაწყვეტილებების მიღებისას.

5. მუნიციპალიტეტები ბავშვის განათლების ხელშემწყობ ღონისძიებებს ახორციელებენ საკუთარი პროგრამების ფარგლებში ან საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს მიერ დელეგირებული ან/და საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში.

6. არასამთავრობო ორგანიზაციები ბავშვის განათლების ხელშემწყობ ღონისძიებებს ახორციელებენ საკუთარი პროგრამების ფარგლებში ან სახელმწიფო/მუნიციპალური პროგრამების ფარგლებში საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან/მუნიციპალიტეტთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე.

მუხლი 38. ბავშვის მიმართ ძალადობის დაუშვებლობა განათლების სისტემაში

1. ბავშვთა განათლების მხარდაჭერის პროგრამების განხორციელებამ ხელი უნდა შეუწყოს ბავშვზე და ბავშვებს შორის ძალადობის და ბავშვის კანონიერი ინტერესების უგულებელყოფის, მათ შორის ბავშვთა შორის ჩაგვრის აღმოფხვრას.

2. დაუშვებელია საგანმანათლებლო დაწესებულებებში დიციპლინის ზომად ძალადობის ნებისმიერი ფორმის გამოყენება, მათ შორის: ფიზიკური დასჯის ან სხვა სასტიკი ან დამამცირებელი დასჯა ან მოპყრობა.

3. საგანმანათლებლო დაწესებულებებში უნდა დაინერგოს ძალადობის, მათ შორის, ბავშვთა შორის ჩაგვრის პრევენციის და სათანადო რეაგირების პროგრამები და მექანიზმი.

4. ადრეულ და სკოლამდელ, ზოგადსაგანმანათლებლო და პროფესიული განათლების დაწესებულებებში მოქმედებს ბავშვზე ძალადობის შეტყობინების ცხელი ხაზი.

5. საგანმანათლებლო დაწესებულება განსაზღვრავს ბავშვთა ძალადობის საკითხზე პასუხისმგებელ პირს, კოორდინატორს.

6. ბავშვზე ან ბავშვთა შორის ძალადობის, მათ შორის ბავშვებს შორის ჩაგვრის პრევენციის და ასეთ ფაქტებზე რეაგირების პროგრამებს სკოლამდელ და ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში შეიმუშავებს საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო და მუნიციპალიტეტები ამ კოდექსის დებულებების გათვალისწინებით.

მუხლი 39. ბავშვის უფლება დამოუკიდებელი გასაჩივრების მექანიზმზე

1. ადრეულ და სკოლამდელ, ზოგადსაგანმანათლებლო და პროფესიული განათლების დაწესებულებებში სავალდებულოა საჩივრების დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი განხილვის მექანიზმების ქონა. ის არ უნდა ახალისებდეს ბავშვის არაკეთილსინდისიერ ქცევას და მიმართული უნდა იყოს ობიექტური გარემოებების დადგენისკენ. მექანიზმი უნდა უზრუნველყოფდეს, როგორც ბავშვის, ასევე, სხვისი უფლებების პატივისცემასა და დაცვას.

2. ბავშვებს უნდა ჰქონდეთ ინფორმაცია მათი საჩივრების განხილვის მექანიზმებზე.

3. საჩივრის განხილვის პროცესში უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს ბავშვის მხარდაჭერა კომუნიკაციის, საკუთარი აზრის გამოთქმის და მოსაზრებების სათანადოდ გათვალისწინების ინსტრუმენტების დანერგვით.

4. ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში საჩივრების განხილვის დამოუკიდებელ მექანიზმს შეიმუშავებს საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო.

თავი VI

ბავშვის უფლება ჯანმრთელობის დაცვაზე

მუხლი 40. ბავშვის უფლება ჯანმრთელობის დაცვის უმაღლეს სტანდარტზე

1. ყოველი ბავშვის უფლებაა ისარგებლოს ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის დაცვის უმაღლესი სტანდარტით, მათ შორის, ჯანდაცვით სერვისებზე (მათ შორის, პირველადი ჯანდაცვა, სტაციონალური მომსახურება, რეაბილიტაცია) გეოგრაფიული და ფინასური ხელმისაწვდომობით.

2. სახელმწიფო ახორციელებს ყველა საჭირო ადმინისტრაციულ, სოციალურ, საგანმანათლებლო ღონისძიებას, რათა არცერთ ბავშვს, მათ შორის, არცერთ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ან/და სხვაგვარ სოციალური საფრთხის წინაშე მყოფ ბავშვს, არ შეეზღუდოს ეს უფლება ქვეყნის მთელს ტერიტორიაზე, რაც უნდა მოიცავდეს ზომებს:

ა) ბავშვთა სიკვდილიანობის შესამცირებლად;

ბ) ყველა ბავშვის უზრუნველსაყოფად ბავშვის განვითარებაზე ორიენტირებული, პრევენციული, საკონსულტაციო, გადაუდებელი ამბულატორიული მომსახურეობით და იმუნიზაციის სათანადო პროგრამებით;

გ) ყველა ბავშვის უზრუნველსაყოფად სტანდარტის შესაბამისი საკვებით, სუფთა წყლით;

დ) ყველა ბავშვის უზრუნველსაყოფად საჭირო მინერალებით გამდიდრებული საკვებით, რაც ემსახურება ბუნებრივი გარემოს დაბინძურების უარყოფითი შედეგების შემცირებას ან/და ბუნებრივი მინერალების დეფიციტის აღმოფხვრას;

ე) ქალთა ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას მშობიარობამდე და მშობიარობის შემდგომი ჯანდაცვის სერვისებზე;

ვ) საზოგადოების, განსაკუთრებით, ბავშვების და მათი მშობლების ინფორმირებისთვის ბავშვთა ჯანმრთელობის, ჯანსაღი კვების, ძუძუთი კვების

უპირატესობის, ჰიგიენის, გარემოს დაცვის, კატასტროფებისა და უბედური შემთხვევებისგან დაცვის საკითხებზე;

ზ) პრევენციული ჯანდაცვის მიმართულების განსავითარებლად და ოჯახის დაგეგმარების და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის შესახებ განათლების პროგრამების და სერვისების დასანერგად;

თ) საიდენტიფიკაციო სისტემის შექმნას ბავშვის ჯანდაცვის საჭიროებების დროულად გამოსავლენად და ადრეული ინტერვენციის განსახორციელებლად;

ი) ბავშვის ჯანმრთელობისთვის საზიანო ტრადიციული მიდგომების აღმოსაფხვრელად.

3. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს სოციალური საფრთხის წინაშე მყოფ ბავშვთა ჯანმრთელობის დაცვაზე ისეთი ფაქტორების გამო, როგორიცაა, ბავშვის ან მშობლის შეზღუდული შესაძლებლობა, ძალადობა, დისკრიმინაცია, ქუჩაში ცხოვრება ან/და მუშაობა, ოჯახიდან განცალკევება ან თანმხლების გარეშე ყოფნა, შეიარაღებული კონფლიქტის ზონაში ან უცხო ქვეყნის მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე ცხოვრება ან ამგვარი ტერიტორიიდან დევნილობა ან ლტოლვილობა, თავშესაფრის ძიება, აივ/შიდსის ან სხვა მძიმე დაავადების ქონა ან ამგვარი დაავადების მქონე ოჯახის წევრთან ცხოვრება და სხვა გარემოებები.

4. სახელმწიფო უზრუნველყოფს პოლიტიკის შემუშავებას ჯანმრთელობის მაღალი სტანდარტით სარგებლობაზე ბავშვის უფლების რეალიზების შესახებ, ბავშვთა დაცვის ერთიანი სისტემის ფარგლებში ამ კოდექსის საფუძველზე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და სხვა ხელშეკრულებების შესაბამისად.

5. ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტრო უზრუნველყოფს ჯანმრთელობის მაღალი სტანდარტით სარგებლობაზე ბავშვის უფლების განხორციელების სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის შემუშავებას ბავშვთა დაცვის ერთიანი სისტემის ფარგლებში, უწყებათაშორისი კოორდინაციის გზით და მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობით.

6. მუნიციპალიტეტები ახორციელებენ ბავშვის ჯანმრთელობის დაცვის და მხარდაჭერის ღონისძიებებს საკუთარი ან/და დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში.

7. არასამთავრობო ორგანიზაციები ბავშვის ჯანმრთელობის დაცვის და მხარდაჭერის ღონისძიებებს ახორციელებენ საკუთარი პროგრამების ფარგლებში ან

სახელმწიფო/მუნიციპალური პროგრამების ფარგლებში საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად სამინისტროსთან/მუნიციპალიტეტთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე.

მუხლი 41. ჯანმრთელობის დაცვაზე ბავშვის უფლების მხარდაჭერა საგანმანათლებლო, ალტერნატიული ზრუნვის და პენიტენციურ დაწესებულებებში

1. საგანმანათლებლო, ალტერნატიული ზრუნვის და პენიტენციურ დაწესებულებებში უზრუნველყოფილია ბავშვის ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანრთელობის მხარდაჭერა ჯანდაცვის ერთიანი სისტემის ფარგლებში, მათ შორის, ფიზიკური აღზრდის ღონისძიებების, სათანადო ინფრასტრუქტურის, ჯანსაღი კვების, საინფორმაციო-საკონსულტაციო და რეფერირების სერვისების დანერგვის გზით.

2. ყველა ადრეულ და სკოლამდელ, ზოგადსაგანმანათლებლო და პროფესიული განათლების, ალტერნატიული ზრუნვის და პენიტენციური დაწესებულება ვალდებულია უზრუნველყოს ფიზიკური აღზრდის ბუნებრივი და ხელოვნური კატასტროფების მართვის, მათ შორის, მომზადების და რისკების შემცირების მექანიზმის დანერგვა.

მუხლი 42. დანაშაულის შედეგად დაზარალებული, მსხვერპლი და მოწმე ბავშვთა ჯანდაცვის ღონისძიებები

1. ბავშვთა დაცვის ერთიანი სისტემის ფარგლებში სახელმწიფო უზრუნველყოფს დანაშაულის შედეგად დაზარალებული, სხვადასხვა ფორმის ძალადობის მსხვერპლი და მოწმე ბავშვების, მათ შორის, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვების, ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის დაცვას და ფსიქო-სოციალურ რეაბილიტაციას ჯანსაღ და ღირსეულ გარემო-პირობებში. პროგრამების ხანგრძლივობა, ფორმა და შინაარსი განისაზღვრება თითოეული ბავშვის ინდივიდუალური საჭიროებების და საუკეთესო ინტერესების განსაზღვრის საფუძველზე.

2. ბავშვთა დაცვის ერთიანი სისტემის ფარგლებში სახელმწიფო უზრუნველყოფს შეიარაღებული კონფლიქტის, ბუნებრივი და ხელოვნური კატასტროფების მსხვერპლი ბავშვის ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის დაცვას და ფსიქო-სოციალურ რეაბილიტაციას ჯანსაღ და ღირსეულ გარემო-პირობებში.

მუხლი 43. ბავშვის მიმართ არანებაყოფლობით და იძულებითი სამედიცინო ღონისძიებების დაუშვებლობა

1. დაუშვებელია ბავშვის ფსიქიატრიული მკურნალობა ბავშვის მონაწილეობის და მისი აზრის მოსმენის გარეშე, მისი ინდივიდუალური შესაძლებლობებისა და საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით.

2. ბავშვის არანებაყოფლობითი ფსიქიატრიული სტაციონარული მკურნალობა დასაშვებია მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილებით და უმოკლესი ვადით, რაც ექვემდებარება პერიოდულ გადასინჯვას. არანებაყოფლობითი ფსიქიატრიული მკურნალობის გაგრძელება დაუშვებელია ბავშვის ან/და მისი კანონიერი წარმომადგენლის ინფორმირებული თანხმობის გარეშე.

3. ბავშვის მიმართ მედიკამენტოზური ან სხვა სახის სამედიცინო ღონისძიებები უნდა დაეფუძნოს თერაპიულ საჭიროებებს და არასდროს უნდა იქნეს გამოყენებული სპეციალისტის შეფასების და დანიშვნის გარეშე.

4. სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში აუცილებელია ბავშვის უშუალო მონაწილეობა და მისი აზრის სათანადო გათვალისწინება, ასევე, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს მონაწილეობა ბავშვის საუკეთესო ინტერესების განსაზღვრისა და დაცვის მიზნით.

5. ყოველ ბავშვს აქვს უფლება უშუალოდ ან/და წარმომადგენლის მეშვეობით მიმართოს კონფიდენციალურ და მიუკერძოებელ ორგანოს დაწესებულებაში ყოფნისას მისი უფლებების დარღვევის შესახებ. აღნიშნული ორგანო უნდა იყოს ბავშვისთვის ხელმისაწვდომი და მკურნალობის მიმწოდებელი ან მისი ზემდგომი დაწესებულებისგან დამოუკიდებელი.

6. ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტრო განახორციელებს ბავშვის არანებაყოფლობით ან იძულებით ფსიქიატრიული მკურნალობასა და სამედიცინო კვლევებს კანონმდებლობის და ამ კოდექსის შესაბამისად.

მუხლი 44. ჯანდაცვის სერვისების სტანდარტებთან შესაბამისობა

ბავშვის ჯანმრთელობის დაცვის რაიმე სახის მომსახურების მიმწოდებელი ყველა საჯარო და კერძო დაწესებულება და ორგანიზაცია ვალდებულია თავისი

საქმიანობა განახორციელოს კანონით დადგენილი სტანდარტების შესაბამისად, განსაკუთრებით, უსაფრთხოების, ჯანდაცვის სერვისის ხარისხის, პერსონალის პროფესიული კვალიფიკაციის და ეთიკური შესაბამისობის და მონიტორინგის მექანიზმების კუთხით.

თავი VII

ბავშვის უფლება სოციალურ დაცვაზე, ცხოვრების სათანადო პირობებზე და განვითარებაზე

მუხლი 45. ბავშვის სოციალური დაცვა

1. ყოველ ბავშვს აქვს უფლება ისარგებლოს სოციალური დაცვით და მომსახურებებით ბავშვის და მასზე მზრუნველი პირების მდგომარეობის, ასაკის, ინდივიდუალური შესაძლებლობების და საჭიროებების გათვალისწინებით.

2. ყოველ ბავშვს აქვს უფლება ცხოვრების ისეთ სტანდარტზე, რომელიც შეესაბამება ბავშვის ფიზიკური, გონებრივი, სულიერი, მორალური და სოციალური განვითარების საჭიროებებს. სახელმწიფომ, რესურსების ფარგლებში და საჭიროებისამებრ, უნდა მიაწოდოს მშობლებს ბავშვის განვითარებაზე ორიენტირებული, მიზნობრივი მატერიალური და არამატერიალური დახმარება და მხარდაჭერის პროგრამები განსაკუთრებით კვების, ტანსაცმლის და საცხოვრებელი პირობების კუთხით.

3. სახელმწიფო ატარებს ყველა აუცილებელ ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანმანათლებლო ღონისძიებას შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვთა დასაცავად დამალვის, მიტოვების, უგულებელყოფის და სეგრეგაციისგან.

4. ბავშვის მიზნობრივი სოციალური დახმარების ოდენობა, სახე და ხანგრძლივობა განისაზღვრება ბავშვისა და მისი ოჯახის ინდივიდუალური საჭიროებებისა და გარემოებების შეფასების საფუძველზე.

5. ბავშვთა მიზნობრივი სოციალური დახმარება არ უნდა იყოს მხოლოდ ერთჯერადი და კომპლექსურად უნდა მოიცავდეს ბავშვის განათლების, ჯანდაცვის, რეაბილიტაციის, სოციალური ინტეგრაციის და სხვა ინდივიდუალური საჭიროებების მდგრად უზრუნველყოფას.

6. სახელმწიფო უზრუნველყოფს ბავშვის სოციალური დაცვის პოლიტიკის, ერთიანი სახელმწიფო სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავებას ამ კოდექსის

საფუძველზე საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და სხვა ხელშეკრულებების შესაბამისად.

7. ბავშვის სოციალური დაცვის პროგრამებს შეიმუშავებს და ახორციელებს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლეს ორგანოებთან და მუნიციპალურ ორგანოებთან უწყებათაშორისი თანამშრომლობის გზით, ერთიანი სახელმწიფო სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მიხედვით.

8. მუნიციპალიტეტები ბავშვის სოციალური დაცვის პროგრამებს შეიმუშავებენ საკუთარი ან/და დელეგირებული უფლებამოსილებების ფარგლებში, ერთიანი სახელმწიფო სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მიხედვით.

9. არასამთავრობო ორგანიზაციები ბავშვის სოციალური დაცვის ღონისძიებებს ახორციელებენ ცენტრალური ან/და მუნიციპალური პროგრამების ფარგლებში საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, სამინისტროსთან ან/და მუნიციპალიტეტთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე ან/დასაკუთარი ინიციატივით და ფინანსური რესურსებით სახელმწიფოს მიერ დადგენილი მომსახურების სტანდარტების შესაბამისად.

მუხლი 46. უფლება ცხოვრების სათანადო სტანდარტზე

1. ყოველი ბავშვის უფლებაა იზრდებოს ოჯახურ გარემოში, მისი პიროვნების პატივისცემის, სიყვარულის და ურთიერთგაგების გარემოში.

2. ყოველ ბავშვს უფლება აქვს ცხოვრების ისეთ პირობებზე, რაც ხელს უწყობს ბავშვის სრულფასოვან ფიზიკურ, ინტელექტუალურ, გონებრივ, სოციალურ და მორალურ განვითარებას.

3. ბავშვის ცხოვრების სათანადო სტანდარტი მოიცავს, სულ მცირე, ბავშვის უზრუნველყოფას კვებით, სუფთა სასმელი წყლით, ეკოლოგიურად სუფთა გარემოში ცხოვრებით, პირველად ჯანდაცვაზე წვდომით, ჯანსაღი ცხოვრების წესის, კატასტროფების და უბედური შემთხვევებისგან დაცვის საბაზისო ინფორმაციით და მექანიზმებით.

4. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვს აქვს თანაბარი უფლება ცხოვრების სათანადო სტანდარტზე, რომელიც უნდა ითვალისწინებდეს გონივრული

მისადაგებისა და უნივერსალური დიზაინის პრინციპებს ბავშვთა ინკლუზიური განვითარების ხელშეწყობისთვის.

5. სახელმწიფო ხელისუფლების უფლებამოსილი ორგანოები უზრუნველყოფენ ბავშვის ცხოვრების სათანადო პირობების დაცვის სტანდარტების შემუშავებას და განხორციელებას უწყებათაშორის და მუნიციპალურ ორგანოებთან თანამშრომლობის ფარგლებში.

6. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო ახორციელებს სათანადო ღონისძიებებს ბავშვებისთვის უვნებელი და ჯანსაღი გარემოს უზრუნველყოფის, გარემოს დაცვის, კატასტროფებისა და უბედური შემთხვევებისგან ბავშვთა დაცვის მიზნით, უწყებათაშორისი კოორდინაციის გზით და მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობით.

7. უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოები და მუნიციპალიტეტები უზრუნველყოფენ ბავშვის სათანადო ცხოვრების სტანდარტების სავალდებულო გათვალისწინებას ურბანული დაგეგმარების, განაშენიანების, მშენებლობის ნებართვების გაცემის და რეკონსტრუქციული პროექტების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას.

8. სახელმწიფო ორგანოები და მუნიციპალიტეტები ქმნიან სამართლებრივ მექანიზმებს და ახორციელებენ სათანადო ღონისძიებებს თამაშის და დასვენების, რეკრეაციული აქტივობების, კულტურული და სახელოვნებო ბავშვთა მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად.

მუხლი 47. ბავშვის სოციალური განვითარების მხარდაჭერა

1. ბავშვის სოციალური განვითრების მხარდაჭერის მიზნით შემუშავებული შესაბამისი პროგრამები უნდა მოიცავდეს ბავშვის სოციალური აქტივობის, ბავშვის სოციალური ინკლუზიის და ბავშვის მოხალისეობის ხელშეწყობის ღონისძიებებს.

2. ბავშვის სოციალური განვითარების პროგრამები თავისი შინაარსითა და მეთოდოლოგიით უნდა ემსახურებოდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს, განხორციელდეს ბავშვის სრულფასოვანი მონაწილეობით, ხელს უწყობდეს მისი უფლებებით დამოუკიდებლად სარგებლობის უნარების და სხვათა უფლებების პატივისცემის ჩამოყალიბებას.

მუხლი 48. სოციალური მუშაობა ბავშვთა დაცვისა და მხარდაჭერის სფეროში

ბავშვის უფლებების დაცვისა და მხარდაჭერის მიზნით, სხვადასხვა სფეროში სოციალური მუშაობის ძირითად პრინციპები, სოციალური მუშაკის ფუნქციები, უფლებები, მოვალეობები და განსახორციელებელი ღონისძიებები რეგულირდება საქართველოს კანონით „სოციალური მუშაობის შესახებ“.

მუხლი 49. ბავშვის სოციალური აქტივობის ხელშეწყობა

1. ბავშვისთვის შეთავაზებული და ხელმისაწვდომი უნდა იყოს მისი განვითარების ხელშემწყობი აუცილებელი სოციალური აქტივობის პროგრამები.

2. ბავშვის სოციალური აქტივობის პროგრამები თავისი შინაარსითა და მეთოდოლოგიით უნდა ემსახურებოდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესს და განხორციელდეს ბავშვის სრულფასოვანი ჩართულობით. ის ხელს უნდა უწყობდეს ბავშვის მიერ გადაწყვეტილების დამოუკიდებლად მიღების უნარის და საზოგადოების წინაშე პასუხისმგებლობის გრძნობის ჩამოყალიბებას.

3. ბავშვის სოციალური აქტივობის პროგრამა მოიცავს პროცესში ჩართულ ბავშვზე ორიენტირებულ ინდივიდუალურ, ზოგად (ღია) და ჯგუფურ ღონისძიებებს.

4. ბავშვის სოციალური აქტივობის პროგრამის ძირითადი მიმართულებები შეიძლება იყოს:

ა) არაფორმალური განათლება ზოგადი, პოლიტიკური, სოციალური, კულტურული, შემეცნებითი, ტექნიკური, ეკოლოგიური და ჯანმრთელობის დაცვის მიმართულებებით.

ბ) სპორტული და გასართობი ხასიათის და გონებრივი განვითარების ხელშემწყობი ღონისძიებები;

გ) სასკოლო ან შრომით ვალდებულებებთან და ოჯახურ გარემოსთან დაკავშირებული ღონისძიებები;

დ) საერთაშორისო ახალგაზრდული პროგრამები;

ე) ბავშვთა დასვენების პროგრამები;

ვ) ბავშვთა საკონსულტაციო პროგრამები;

ზ) კულტურული და სახელოვნებო პროგრამები.

თ) წინაპროფესიული უნარების განმავითარებელი პროგრამები.

5. ბავშვის სოციალური აქტივობის სახელმწიფო პროგრამებს შეიმუშავებს და ახორციელებს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან და მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობით.

6. ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ბავშვის სოციალური აქტივობის პროგრამები განისაზღვრება საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის ბრძანებით ამ კოდექსის დებულებების გათვალისწინებით.

7. მუნიციპალიტეტები ბავშვის სოციალური აქტივობის ღონისძიებებს ახორციელებენ საკუთარი პროგრამების ფარგლებში ან სამინისტროს მიერ დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში.

8. არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ ბავშვის სოციალური აქტივობის ღონისძიებების განხორციელება ხდება საკუთარი პროგრამების ფარგლებში ან სახელმწიფო/მუნიციპალური პროგრამების ფარგლებში საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად სამინისტროსთან/მუნიციპალიტეტთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე.

მუხლი 50. ბავშვის სოციალური ინკლუზიის ხელშეწყობა

1. სოციალური ინკლუზიის პროგრამები ითვალისწინებს დისკრიმინაციის გარეშე, ყველა ბავშვის თანაბარი მონაწილეობის მხარდაჭერას საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, მათ შორის, საგანმანათლებლო, საინფორმაციო, სპორტული, კულტურული და პროფესიული ორიენტაციის ღონისძიებების საშუალებით. სოციალური ინკლუზიის მიზანია ყველა ბავშვის ღირებულებისა და მნიშვნელოვნების აღიარება, ყველასათვის თანაბარი ხელმისაწვდომობისა და შესაძლებლობის მიცემა და ჩართულობის უზრუნველყოფა დისკრიმინაციისა და ბარიერების გარეშე.

2. სოციალური ინკლუზიის ღონისძიებები უნდა შეესაბამებოდეს ბავშვის ინდივიდუალურ შესაძლებლობებსა და საჭიროებებს, ორიენტირებული უნდა იყოს ბავშვის მონაწილეობის, მრავალფეროვანი სოციალური ურთიერთობების ჩამოყალიბების, მისი სოციალური უნარ-ჩვევების განვითარების, არჩევანის გაკეთების და გადაწყვეტილებების დამოუკიდებლად მიღების ხელშეწყობაზე.

3. ბავშვის სოციალური ინკლუზიის სახელმწიფო პროგრამებს შეიმუშავებს და ახორციელებს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან გადაადგილებულ პირთა, ჯანმრთელობის, შრომის და სოციალურ საკითხთა სამინისტრო , განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან, სხვა სახელმწიფო უწყებებთან და მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობით.

4. მუნიციპალიტეტები ბავშვის სოციალური ინკლუზიის ღონისძიებებს ახორციელებენ საკუთარი პროგრამების ფარგლებში ან სამინისტროს მიერ დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში.

5. არასამთავრობო ორგანიზაციები ბავშვის სოციალური ინკლუზიის ღონისძიებებს ახორციელებენ საკუთარი პროგრამების ფარგლებში ან სახელმწიფო/მუნიციპალური პროგრამების ფარგლებში საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად სამინისტროსთან/მუნიციპალიტეტთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე.

მუხლი 51. ბავშვის მოხალისეობის ხელშეწყობა

1. ბავშვის სოციალური აქტივობის მხარდაჭერის მიზნით იქმნება ბავშვის მოხალისეობის ხელშემწყობი პროგრამები.

2. ბავშვის მოხალისეობრივი საქმიანობა გულისხმობს ბავშვის მიერ ნებაყოფლობით და უანგაროდ ამ მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული პროგრამის ფარგლებში საზოგადოებრივად სასარგებლო საქმიანობის განხორციელებას, რაც არცერთ შემთხვევაში არ უნდა აფერხებდეს ბავშვის სხვა უფლებების სრულფასოვან განხორციელებას, განსაკუთრებით, უფლებას განათლებაზე, ჯანდაცვაზე, ძალადობისა და მავნე ზეგავლენისგან დაცვაზე.

3. ბავშვის მოხალისეობის ხელშემწყობ პროგრამებს შეიმუშავებენ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან გადაადგილებულ პირთა, ჯანმრთელობის, შრომის და სოციალურ საკითხთა და საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროები და მუნიციპალიტეტები კერძო და არასამთავრობო სექტორთან თანამშრომლობით.

4. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო ქმნის სამართლებრივ საფუძვლებს მოხალისეობის პროგრამაში მონაწილე ბავშვების ზოგადსაგანმანათლებლო, პროფესიულ და საუნივერსიტეტო სწავლების ფარგლებში წახალისების ხელშეწყობის მიზნით.

თავი VIII

ბავშვის უფლება ძალადობისგან დაცვაზე

მუხლი 52. ბავშვთა დაცვა ძალადობისგან

1. ბავშვის უფლებაა დაცული იყოს ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ძალადობის, იძულების, დაზიანების, უგულებელყოფის, დაუდევარი მოპყრობის, წამების, ექსპლუატაციის, ვაჭრობის, ტრეფიკინგის და ძალადობის სხვა ნებისმიერი ფორმისგან, ნებისმიერ ოჯახში, სკოლაში და სხვა ნებისმიერ ადგილას, მათ შორის, ინტერნეტ-სივრცეში.

2. აკრძალულია ბავშვის ფიზიკური დასჯა, წამება ან სხვა სასტიკი, დამამცირებელი ან არაადამიანური მოპყრობა ან სასჯელი ოჯახში, სკოლამდელ ან ზოგადსაგანამანთლებლო დაწესებულებაში, ალტერნატიული ზრუნვის მომსახურებაში, სამედიცინო ან/და ფსიქიატრიულ, სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში და ნებისმიერ სხვა ადგილას. აღნიშნული ქმედება იწვევს პასუხისმგებლობას საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

3. აკრძალულია ბავშვის მიმართ სამედიცინო დახმარების ან მკურნალობის ან ტრადიციული რიტუალების აღსრულების მიზნით ისეთი მეთოდების გამოყენება, რომელიც მოიცავს ბავშვის ფიზიკურ ან ფსიქოლოგიურ იძულებას, წამებას ან სხვა სასტიკ, დამამცირებელ ან არაადამიანურ მოპყრობას, მათ შორის, გოგონების სასქესო ორგანოების დასახიჩრება, ოპერაციის ან მანიპულაციის ჩატარება რეპროდუქციის უნარის მოსაშლელად, აქტიური ბიოლოგიური მეთოდებით (შოკური, კრუნჩხვითი და სხვა) მკურნალობა, მიუხედავად ბავშვის ან/და მისი კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობისა.

4. ამ მუხლის მე-3 ნაწილით გათვალისწინებულ პრაქტიკაში არ ითვლება ისეთი ტრადიციული რელიგიური რიტუალები, როგორიცაა ნათლობა და წინადაცვეთა.

5. სახელმწიფო ვალდებულია მიიღოს შესაბამისი ადმინისტრაციული, სოციალური და საგანამანათლებლო ზომა ყოველი ბავშვის დასაცავად ძალადობის ნებისმიერი ფორმისგან, მათ შორის, შექმნას ეფექტური მექანიზმები ბავშვისა და ოჯახის მხარდაჭერის, ბავშვის მიმართ ან ბავშვებს შორის ძალადობის ნებისმიერი ფორმის პრევენციის, გამოვლენის, შეტყობინების, გასაჩივრების, რეფერირების, გამოძიების, ძალადობის შედეგად დაზარალებული ბავშვის ფიზიკური და

ფსიქოლოგიური რეაბილიტაციის და მისი უფლებების აღდგენის სხვა საჭირო ღონისძიებების გასატარებლად.

მუხლი 53. ბავშვის დაცვა შრომის საზიანო ფორმებისგან

1. ბავშვის უფლებაა დაცული იყოს ისეთი სამუშაოს შესრულებისგან, რომელიც ხელს უშლის ბავშვს განათლების მიღებაში ან საზიანოა ბავშვის ჯანმრთელობის ან მისი ფიზიკური, გონებრივი, მორალური, ემოციური და სოციალური განვითარებისთვის.

2. სახელმწიფო იღებს შესაბამის ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანამანათლებლო ზომებს ყოველი ბავშვის დასაცავად საფრთხის შემცველ, მძიმე, მავნე და საშიშპირობებიანი სამუშაოს შესრულებისგან, მათ შორის:

ა) განსაზღვროს ბავშვისათვის საფრთხის შემცველი, მძიმე, მავნე და საშიშპირობებიანი შრომის კონკრეტული ფორმების და პირობების ჩამონათვალი, რაც ექვემდებარება პერიოდულ განახლებას;

ბ) დაადგინოს საფრთხის შემცველი, მძიმე, მავნე და საშიშპირობებიანი შრომის ფორმების და ადგილების იდენტიფიცირების წესი, განსახორციელებელი ღონისძიებები და პასუხისმგებელი უწყება;

გ) დაადგინოს ბავშვის დასაქმების მინიმალური ასაკი, სამუშაო საათების და პირობების სავალდებულო სტანდარტები;

დ) დაადგინოს შრომის ინსპექტირების უფლებამოსილი უწყება, რომელსაც შეუძლია მიმართოს ბავშვმა მისი უფლებების დარღვევის შემთხვევაში;

მუხლი 54. ბავშვის დაცვა ყველა ფორმის ეკონომიკური ექსპლუატაციისგან

1. დაუშვებელია ბავშვის ეკონომიკური ექსპლუატაცია ანუ ბავშვის მიერ რაიმე სახის მოქმედების ან მომსახურების შესრულების იძულება, მისი ჩაყენება მონობის ან მონობის მსგავს მდგომარეობაში, ორგანოთა ამოღება ან ბავშვის სხვაგვარი გამოყენება იძულებით, შანტაჟით, მოტყუებით, წაქეზებით, მასზე სხვაგვარი გავლენის მოხდენით ან ნებისმიერი სხვა საშუალებით, ფულადი ან სხვა სარგებლის მიღების მიზნით

2. აკრძალულია ბავშვის ჩაბმა მათხოვრობაში, იძულებით, შანტაჟით, მოტყუებით, წაქეზებით, მისი შეზღუდული შესაძლებლობის გამოყენებით ან სხვა ნებისმიერი საშუალებით.

3. დაუშვებელია ბავშვის დაყოლიება, წაქეზება, ჩაბმა, იძულება ან გამოყენება სხვა ისეთი სამუშაოს შესასრულებლად, რომელიც ხელს უშლის ბავშვს განათლების მიღებაში ან საზიანოა მისი ჯანმრთელობის, ფიზიკური, გონებრივი, მორალური, ემოციური ან/და სოციალური განვითარებისთვის.

4. სახელმწიფო იღებს შესაბამის ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანამანათლებლო ზომებს ყოველი ბავშვის დასაცავად ნებისმიერი ფორმის ეკონომიკური ექსპლუატაციისაგან.

მუხლი 55. ბავშვის დაცვა ყველა ფორმის სექსუალური ექსპლუატაციისგან

1. ყოველი ბავშვის უფლებაა დაცული იყოს სექსუალური ექსპლუატაციის ან სექსუალური ძალადობის ნებისმიერი სხვა ფორმისგან.

2. აკრძალულია ბავშვის იძულება ჩაებას ნებისმიერ სექსუალურ მოქმედებებში.

3. აკრძალულია ბავშვის ჩაბმა პროსტიტუციასა და სხვა უკანონო სექსუალურ მოქმედებებში.

4. აკრძალულია ბავშვის ჩაბმა პორნოგრაფიულ საქმიანობაში, პორნოგრაფიული ხასიათის მასალების დამზადებაში, რეკლამირებაში, გავრცელებაში, მისით ვაჭრობაში, გადაცემაში, მიღებაში, ექსპორტსა და იმპორტში.

5. სახელმწიფო იღებს შესაბამის, ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანამანათლებლო ზომებს ყოველი ბავშვის, მათ შორის, გოგონათა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვთა დასაცავად სექსუალური ექსპლუატაციის ან სხვაგვარი სექსუალური ძალადობისგან.

მუხლი 56. ბავშვით ვაჭრობის აკრძალვა

1. აკრძალულია ბავშვით ვაჭრობა ანუ ერთი პირის ან პირთა ჯგუფის მიერ ბავშვის გადაცემა მეორე პირზე ან პირთა ჯგუფზე ფულადი ანაზღაურების ან ნებისმიერი სხვა სარგებლის მიღების მიზნით.

2. აკრძალულია ბავშვის შეთავაზება, გადაცემა ან მიღება, ნებისმიერი საშუალებით, სექსუალური ან შრომითი ექსპლუატაციის, ორგანოების გადანერგვის ან სხვა სარგებლის მისაღებად.

3. აკრძალულია ბავშვით ვაჭრობა შვილად აყვანის მიზნით ან შუამავლის მიერ ანგარებით პირის დარწმუნება თანხმობა გასცეს ბავშვის გაშვილებაზე საქართველოს კანონის „შვილად აყვანის და მინდობით აღზრდის შესახებ“ და შესაბამისი საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმების დარღვევით.

4. სახელმწიფო იღებს ყველა სახის, ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანამანათლებლო ღონისძიებებს ბავშვით ვაჭრობის პრევენციის და აღმოფხვრის მიზნით.

მუხლი 57. ბავშვთა დაცვა ტრეფიკინგისგან

1. აკრძალულია ბავშვის მოძიება, ტრანსპორტირება, გადაცემა, ადგილის გადაცემა ან მიღება, მუქარის ან ძალის გამოყენების ან იძულების სხვა ფორმების, მოტაცების, გაყალბების, მოტყუების, უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების ან მსხვერპლის უმწეობის გამოყენებით, ან ერთი პირის მიერ მისი გავლენის ქვეშ მყოფ მეორე პირზე ზეწოლით თანხმობის მისაღებად ფულადი ან სხვა სახის სარგებლის გაცემის ან მიღების გზით, ექსპლუატაციის მიზნით.

2. სახელმწიფო იღებს ყველა სახის ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანამანათლებლო ზომებს ტრეფიკინგისგან ბავშვთა დასაცავად.

მუხლი 58. ბავშვის დაცვა შეიარაღებულ კონფლიქტში მონაწილეობისგან

1. ყოველი ბავშვის უფლებაა დაცული იყოს შეიარაღებულ კონფლიქტში მონაწილეობისგან.

2. სახელმწიფო ახორციელებს ყველა საჭირო სამართლებრივ, ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანამანათლებლო ზომებს ბავშვთა დასაცავად შეიარაღებულ კონფლიქტში მონაწილეობისგან.

3. სახელმწიფო იღებს ყველა ზომას შეიარაღებულ კონფლიქტში ჩაბმული ან მონაწილე ბავშვის გასათავისუფლებლად, მისი ფიზიკური და ფსიქოლოგიური რეაბილიტაციისა და სოციალური რეინტეგრაციისთვის.

მუხლი 59. ბავშვთა მიმართ ძალადობის პრევენცია

1. სახელმწიფო იღებს ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანამანათლებლო ზომებს ბავშვთა ექსპლუატაციის, ბავშვით ვაჭრობის, ბავშვთა ტრეფიკინგის, ბავშვთა პროსტიტუციის, ბავშვთა პორნოგრაფიის, ბავშვის ჰარმონიული განვითარებისთვის საზიანო ძალადობის ყველა ფორმის ეფექტური პრევენციისთვის.

2. სახელმწიფო იღებს ყველა საჭირო ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანამანათლებლო ზომებს ბავშვთა ფიზიკური დასჯის, სხვა სასტიკი ან არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის პრაქტიკის აღმოფხვრისთვის.

3. ბავშვთა მიმართ ძალადობის ნებისმიერი ფორმის აღმოფხვრისა და პრევენციის ღონისძიებებს შორისაა:

ა) საკანონმდებლო ბაზის გაუმჯობესება ბავშვთა მიმართ ძალადობის ყველა ფორმის აკრძალვის, მავნე ზეგავლენისგან ბავშვთა დაცვის და სხვა კონკრეტული სამართლებრივი გარანტიების შექმნის მიზნით;

ბ) მშობელთა და აღზრდაზე პასუხისმგებელ პირთა მხარდაჭერა პოზიტიური, არაძალადობრივი აღზრდის მეთოდების და უნარების განვითარების, სოციალურ-ეკონომიკური დახმარების, კონსულტაციისა და ინფორმაციის მიწოდების გზით;

გ) განათლების, ჯანდაცვის, სოციალური დაცვის, სპორტის, კულტურის და მართლმსაჯულების სხვადასხვა სფეროში ბავშვებთან და ბავშვთა საკითხებზე მომუშავე პირთა სპეციალიზებული სწავლება და ინფორმირება, მათ შორის, ბავშვისთვის უსაფრთხი და ძალადობისგან თავისუფალი გარემოს შექმნის და ძალადობისშემცველი სოციალური ნორმების შეცვლის მიზნით;

დ) საგანმანათლებლო ღონისძიებები ბავშვებისთვის ძალადობის რისკების, არაძალადობრივი კომუნიკაციის, კონფლიქტების პოზიტიური მოგვარების და ძალადობისგან დაცვის მექანიზმების შესახებ, მათ შორის, ინტერნეტ-სივრცეში;

ე) ბავშვთა მონაწილეობის ხელშეწყობა ძალადობის სხვადასხვა ფორმების აღმოფხვრის თაობაზე პოლიტიკის დოკუმენტების, პროგრამების და ინიციატივების შემუშავებისა და განხორციელების პროცესში;

ვ) კერძო სექტორის, მათ შორის, ტურიზმის, საბანკო და საფინანსო ორგანიზაციების მონაწილეობის ხელშეწყობა ბავშვთა ექსპლუატაციისა და ძალადობის სხვა ფორმების პრევენციის პოლიტიკის შემუშავების და განხორციელების პროცესში;

ზ) მედიის აქტიური მონაწილეობის ხელშეწყობა ბავშვთა ექსპლუატაციისა და ძალადობის სხვა ფორმების ყველა ასპექტის გაშუქებასა და ინფორმაციის გავრცელებაში, ბავშვთა პირადი ცხოვრების და კონფიდენციალობის პრინციპების და სხვა ეთიკური სტანდარტების დაცვით;

თ) სახელმწიფოს მიერ არასამთავრობო ორგანიზაციების მხარდაჭერა, მათ შორის, ფინანსური სახსრებით, ბავშვთა მიმართ ძალადობის პრევენციის და ბავშვთა უფლებების დაცვის პროგრამების განხორციელების მიზნით.

4. სახელმწიფო ახორციელებს სათანადო ღონისძიებებს ძალადობის ხელისშემწყობი ფაქტორების, მათ შორის, ბავშვთა სხვადასხვა სახის სოციალური საფრთხის, სიღარიბის, დისკრიმინაციის აღმოსაფხვრელად.

5. სახელმწიფო შეიმუშავებს და ახორციელებს ძალადობის პრევენციის, მოძალადეთა ძალადობრივი დამოკიდებულებების შეცვლისა და ძალადობრივი ქცევის მიზეზების აღმოფხვრისკენ მიმართული სამედიცინო და ფსიქო-სოციალური თერაპიისა და კონსულტაციის პროგრამები.

მუხლი 60. დაზარალებულის, ძალადობის მსხვერპლთა და მოწმის დაცვა, მხარდაჭერა და რეაბილიტაცია

1. სახელწიფო ქმნის დანაშაულის შედეგად დაზარალებული ან/და ძალადობის მსხვერპლ ან/და მოწმე ბავშვისთვის ხელმისაწვდომი მხარდაჭერის, ფიზიკური და ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის მოკლე და გრძელვადიან პროგრამებსა და სერვისებს, დამცირების, ხელახალი ტრავმირების და ზიანისგან დაცვის, მართლმსაჯულებაზე წვდომის, გასაჩივრების და ზიანის ანაზღაურების მექანიზმებს.

2. დანაშაულის შედეგად დაზარალებული ან/და ძალადობის მსხვერპლ ან/და სავარაუდო მსხვერპლი ბავშვს უფლება აქვს მიიღოს კომპენსაცია, მათ შორის, ფინანსური ზარალის ანაზღაურება სწრაფი პროცედურებით, სახელმწიფოს მიერ, როდესაც ამგვარი ანაზღაურების სწრაფი მიღება შეუძლებელია დამნაშავის მხრიდან.

3. სახელმწიფო უზრუნველყოფს დანაშაულის შედეგად დაზარალებული და მოწმე ბავშვების უფლებათა დაცვას, დაზარალებული და მოწმე ბავშვების მეორეული ვიქტიმიზაციის და დაზარალებული ბავშვის ხელახალი ვიქტიმიზაციის თავიდან აცილებას მართლმსაჯულების პროცესის ყველა სტადიაზე, საქართველოს კანონმდებლობის, მათ შორის, საქართველოს კანონის „არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის“ შესაბამისად.

4. სახელმწიფო უზრუნველყოფს ძალადობის მსხვერპლ ან/და მოწმე ბავშვთან ან ამ საკითხებზე ნებისმიერ სფეროში მომუშავე ყველა პირის სავალდებულო სწავლებას/სპეციალიზაციას დადგენილი სტანდარტების შესაბამისად.

თავი IX

ბავშვის უფლება მავნე ზეგავლენისგან დაცვაზე

მუხლი 61. მავნე ზეგავლენისგან დაცვის უფლების არსი

ბავშვის მავნე ზეგავლენისგან დაცვა გულისხმობს ბავშვის უარყოფითი სოციალური გარემო ფაქტორების გავლენისაგან დაცვას შესაბამისი სამართლებრივი საფუძვლების შექმნის და სახელმწიფო და მუნიციპალური პროგრამების და ღონისძიებების განხორციელების საფუძველზე.

მუხლი 62. ბავშვის დაცვა ალკოჰოლური, ნარკოტიკული, ფსიქოტროპული, ტოქსიკური და სხვა მავნე ნივთიერებისგან

1. აკრძალულია ალკოჰოლური, ნარკოტიკული, ფსიქოტროპული, ტოქსიკური და სხვა თრობის საშუალებების, ალკოჰოლის შემცველი სასმელის, თამბაქოსა და ნიკოტინის შემცველი ნაწარმის ან კაფსულების ბავშვისათვის უსასყიდლო ან სასყიდლიანი მიწოდება.

2. აკრძალულია ბავშვის შრომითი საქმიანობა ისეთ დაწესებულებაში სადაც ხდება ალკოჰოლური სასმელების, ეროტიკული და პორნოგრაფიული პროდუქციის, ტოქსიკური ნივთიერებების, ფარმაცევტული ნარკოტიკული და ფსიქოტროპული სამკურნალო საშუალებების ან/და თამბაქოს ნაწარმის წარმოება, დასაწყობება, ტრანსპორტირება ან რეალიზაცია ან ფუნქციონირებს, როგორც სათამაშო ბიზნესი და ღამის გასართობი დაწესებულება.

3. დაწესებულების მიერ ამ მუხლის მოთხოვნების დარღვევა იწვევს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილ პასუხისმგებლობას.

4. ამ მუხლით პირველ ნაწილში განსაზღვრული მავნე ზეგავლენისგან ბავშვის დაცვის პრევენციულ ღონისძიებებს თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ახორციელებს ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის შესაბამისი მუნიციპალური სამსახურები. ამ მუხლით მეორე ნაწილით დადგენილი ვალდებულებების დაცვაზე კონტროლს

ახორციელებს შრომის კანონმდებლობისა და პირობების ზედამხედველობის განმახორციელებელი სახელმწიფო ორგანო.

მუხლი 63. ბავშვთა დაცვა აზარტული თამაშების მავნე ზეგავლენისგან

ბავშვის სამორინეში ან/და აზარტულ კლუბში ან ბავშვის სათამაშო აპარატების სალონში სათამაშოდ დაშვება ან/და მომგებიან თამაშობებში ან/და სისტემურ-ელექტრონული ფორმით მოწყობილ აზარტულ თამაშობებში მონაწილეობისა საკითხი წესრიგდება საქართველოს კანონით ,,ლატარიების, აზარტული და მომგებიანი თამაშობების მოწყობის შესახებ.“

მუხლი 64. მასობრივ გასართობ საცეკვაო ცენტრებში (ღამის კლუბებში) დაშვება

1. მასობრივ გასართობ საცეკვავო ცენტრებში (ღამის კლუბებში) ბავშვის მონაწილეობა დასაშვებია 24:00 საათამდე მშობლის ან კანონიერი წარმომადგენლის თანხლებით. ,

2. ამ მუხლის პირველი ნაწილით დადგენილი შეზღუდვა არ ვრცელდება იმ შემთხვევაში, როდესაც საცეკვავო ღონისძიება ატარებს კულტურული შინაარსის ღონისძიების სახეს და შეთანხმებულია საგანმანათლებლო დაწესებულებასთან.

3. ამ მუხლით დადგენილი ვალდებულებების დაცვაზე კონტროლს ახორციელებენ ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის მუნიციპალური სამსახურები.

4. ამ მუხლის მოთხოვნების დაუცველობა იწვევს საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით დადგენილ პასუხისმგებლობას.

მუხლი 65. ბავშვის დაცვა მავნე ზეგავლენის შემცველი ინფორმაციისგან

1. მაუწყებელი ვალდებულია უზრუნველყოს ბავშვის დაცვა მავნე ზეგავლენისაგან. მაუწყებელი ვალდებულია გამოიყენოს სამაუწყებლო პროგრამათა კლასიფიკაციის კრიტერიუმები პროგრამათა კატეგორიების დადგენის მიზნით და განათავსოს ისინი სამაუწყებლო ბადეში ,,მაუწყებლობის შესახებ“ საქართელოს კანონით განსაზღვრული წესების დაცვით.

2. საჯარო კინოჩვენებებზე ბავშვი დაიშვება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ პროდუქტზე დატანილია შესაბამისი ნიშანდება - „საინფორმაციო“, „საგანმანათლებლო“ ან ასაკობრივი ზღვარი ამ მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისიწნებული მოთხოვნების დაცვით.

3. დაუშვებელია ისეთი ჟურნალ-გაზეთებისა და ბეჭდური მედიის სხვა სახის პუბლიკაციების ბავშვზე მიყიდვა, ჩუქება ან სხვა ფორმით ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, რომელიც შეიცავს ბავშვისთვის საფრთხის შემცველ ინფორმაციას.

4. აკრძალულია 16 წლამდე ბავშვის მშობლის ან მისი კანონიერი წარმომადგენლის გარეშე ყოფნა ინტერნეტ სალონებსა და კაფეებში ღამის 22 საათიდან დილის 8 საათამდე და სრული შეზღუდვა ვრცელდება იმ შემთხვევაში, როდესაც აღნიშნულ სივრცეებში არ არის უზრუნველყოფილი ბავშვისათვის წვდომის შეზღუდვა პორნოგრაფიული ან სხვა სახის ნეგატიური ზეგავლენის მქონე ინფორმაციაზე.

5. ინტერნეტმიმწოდებელი (ინტერნეტ პროვაიდერი) ვალდებულია შეიმუშაოს ისეთი მექანიზმები, რომლებიც მას შესაძლებლობას მისცემს, მომხმარებელის მოთხოვნით დაბლოკოს მისი წვდომა ბავშვისათვის საფრთხის შემცვლელ ინფორმაციაზე.

6. ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში, ბიბლიოთეკებში და ბავშვთა სპეციალიზებულ დაწესებულებებში ბავშვის წვდომა ინტერნეტ ქსელზე დასაშვებია თუ კი დაწესებულებაში დანერგილია ბავშვისათვის საფრთხის შემცვლელი ინფორმაციის ბლოკირების შესაბამისი ტექნიკური საშუალებები (ფილტრები).

7. ბავშვისათვის საფრთხის შემცველი ინფორმაციის ინტერნეტ სივრცეში განთავსების მოწესრიგება ხდება საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის მიერ.

მუხლი 66. საჯარო ღონისძიებებში ბავშვის უსაფრთხოების დაცვა

1. საჯარო ღონისძიებებში ბავშვის მონაწილეობის ხელმძღვანელი ვალდებულია ბავშვს და მის კანონიერ წარმომადგენელს მიაწოდოს სრულყოფილი ინფორმაცია ღონისძიების მიზნების, დაგეგმილი აქტივობების და მხარეთა უფლება-მოვალეობების შესახებ.

2. საჯარო ღონისძიებებში ბავშვის მონაწილეობის ხელმძღვანელს სრულყოფილად უნდა ჰქონდეს მონაწილეთა მონაცემები, მათ შორის, ინფორმაცია

ბავშვის სპეციალური საჭიროებების შესახებ, ინფორმაცია ღონისძიების ინსტრუქტორის, მეთვალყურეობის განმახორციელებელი პირის და გადამზიდავის კვალიფიკაციაზე, ტრანსპორტის გამართულობასა და ბავშვების განთავსების ადგილის საევაკუაციო გეგმის შესახებ.

3. ღონისძიების გამართვის ადგილი, დრო და ხანგრძლივობა უნდა ეცნობოს შესაბამის პოლიციის, სახანძრო-სამაშველო და სასწრაფო დახმარების სამსახურებს.

4. თუ კი ბავშვების ჯგუფური ტრანსპორტირების დროს, დროებითი განთავსების ადგილებში და ორგანიზებულ ჯგუფებში ღონისძიების ორგანიზატორის მიერ არ არის უზრუნველყოფილი ექიმისა ან ექთნის 24 საათიანი მომსახურება, იმ პირთა შორის, რომლებიც იღებენ ბავშვების უსაფრთხოებაზე მეთვალყურეობის პასუხისმგებლობას, უნდა იყოს სულ მცირე ერთი სრულწლოვანი, ქმედუნარიანი პირი, რომელსაც გავლილი აქვს პირველადი სამედიცინო დახმარების კურსი.

5. ბავშვის ტრანსპორტირებისას მათი კვების მიზნით საკვები პროდუქტების ტრანსპორტირება უნდა ხორციელდებოდეს სანიტარული პირობების დაცვით.

6. საჯარო ღონისძიების ფარგლებში კვების ობიექტზე დაცული უნდა იყოს სანიტარულ-ჰიგიენური ნორმები. საკვები პროდუქტები უნდა იყოს უსაფრთხო და აკმაყოფილებდეს საკვები პროდუქტების ხარისხისა და უსაფრთხოების ჰიგიენურ ნორმატივებს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

7. ამ მუხლით დადგენილი ვალდებულებების დაცვაზე კონტროლს ახორციელებს ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის მუნიციპალური სამსახური.

8. ამ მუხლის მოთხოვნების დაუცველობა იწვევს საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით დადგენილ პასუხისმგებლობას.

მუხლი 67. მავნე ზეგავლენისგან ბავშვთა დაცვის გარანტიები

1. სახელმწიფო და მუნიციპალური სოციალური პოლიტიკა მიმართული უნდა იყოს ბავშვის აღზრდისათვის შესაფერისი კულტურული გარემოს შექმნის და ჯანსაღი ცხოვრების წესების პოპულარიზაციისაკენ.

2. სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს საზოგადოებრივ ტელე - და რადიომაუწყებლობებში ისეთი გადაცემების მომზადებას, გონივრული პერიოდულობით, რაც ხელს შეუწყობს ბავშვებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის პოპულარიზაციას.

3. ალკოჰოლური, ნარკოტიკული, ფსიქოტროპული, ტოქსიკური და სხვა მავნე ნივთიერებისგან, აზარტული თამაშებისგან, ზიანის შემცველი ინფორმაციისგან, საჯარო და სხვადასხვა მედია სივრცეში ბავშვთა დაცვის საკითხები რეგულირდება ამ კოდექსის და სხვა შესაბამისი საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე აქტებით.

თავი X

ბავშვის უფლება მართლმსაჯულებაზე

მუხლი 68. ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების ძირითადი პრინციპები

1. ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულება უზრუნველყოფს ბავშვის ყველა უფლების პატივისცემას და ეფექტიან რეალიზებას ბავშვის მონაწილეობის, საუკეთესო ინტერესების უპირატესობის, ღირსების პატივისცემის, დისკრიმინაციის დაუშვებლობის და კანონის უზენაესობის პრინციპების საფუძველზე.

2. ყოველ ბავშვს აქვს უფლება ისარგებლოს მართლმსაჯულების ისეთი სისტემით, რომელიც ხორციელდება სპეციალიზებული პროფესიონალების მიერ და არის ბავშვისთვის ხელმისაწვდომი, ასაკთან შესაბამისი, აღქმადი, სწრაფი, სამართლიანი, თანმიმდევრული, ბავშვის უფლებებსა და საჭიროებებზე მორგებული, ბავშვის ღირსების და პირადი ცხოვრების მიმართ პატივისცემით განწყობილი.

3. სახელმწიფო იღებს ყველა აუცილებელ ადმინისტრაციულ და სხვა ზომებს ბავშვზე მორგებული მართლსაჯულების უფლების რეალიზებისთვის კოდექსისა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და სხვა ხელშეკრულებების შესაბამისად.

4. მართლმსაჯულებაზე ბავშვის უფლების რეალიზებისთვის, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს შემდეგი ძირითადი გარანტიები:

ა) ინფორმაციის, კონსულტაციის და იურიდიული დახმარების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ბავშვითვის ადაპტირებული ფორმით, მათ შორის, სატელეფონო ცხელი ხაზის, ინტერნეტ გვერდების და სოციალური მედიის სხვა საშუალებების გამოყენებით;

ბ) ბავშვზე მორგებული პროცედურები, მექანიზმები, მათ შორის, სახალხო დამცველისადმი მიმართვის, ადმინისტრაციული საჩივრისა და განცხადების, ადმინისტრაციულ და სამოქალაქო დავებზე სასამართლოში წარსადგენი სარჩელის და განცხადების ადაპტირებული ფორმები და კომუნიკაციის საშუალებები;

გ) ბავშვის უფლება ადმინისტრაციული წარმოების და სასამართლოში საქმის განხილვის პროცესში მონაწილეობაზე უშუალოდ ან/და მის მიერ არჩეული წარმომადგენლის მეშვეობით, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესების დაცვით;

დ) ბავშვთან დაკავშირებით ადმინისტრაციული ორგანოს ან სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულება ბავშვზე მორგებული პროცედურით;

ე) ნებისმიერი საჯარო ან კერძო იურიდიული თუ ფიზიკური პირის ქმედების ან გადაწყვეტილების ადმინისტრაციული ან/და სასამართლო წესით გასაჩივრების და ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის ადაპტირებული მექანიზმები და პროცედურები;

ვ) ბავშვის პირადი მონაცემების და ოჯახური ცხოვრების დაცვის უზრუნველყოფა ადმინისტრაციული წარმოების და სასამართლოს მიერ მართლმსაჯულების განხორციელების ყველა სტადიაზე.

5. კოდექსის ამ თავის დებულებები ვრცელდება ბავშვთან დაკავშირებულ ადმინისტრაციულ წარმოებაზე, სასამართლოში ადმინისტრაციულ და სამოქალაქო სამართალწარმოებაზე, მათ შორის, საოჯახო დავებზე, ხოლო სისხლის სამართლის და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების საქმეთა წარმოება რეგულირდება საქართველოს კანონის ,,არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის“ შესაბამისად.

მუხლი 69. ინფორმირება და კონსულტაცია

1. სახელმწიფო ახორციელებს ყველა სათანადო ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანამანათლებლო ღონისძიებას საზოგადოების, განსაკუთრებით, ბავშვების და მათი ოჯახების ინფორმირებისთვის ბავშვთა უფლებების და ამ უფლებების დაცვის მექანიზმების შესახებ ამ კოდექსის, საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული

ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და სხვა საერთაშორისო სამართლებრივი აქტების შესაბამისად.

2. მშობლები/აღზრდაზე პასუხისმგებელი პირები ვალდებულნი არიან მიაწოდონ ბავშვს ინფორმაცია და რჩევა-დარიგებები, მისი განვითარებადი შესაძლებლობების გათვალისწინებით, ბავშვის უფლებების, სხვათა უფლებების პატივისცემის და უფლებების დარღვევის შემთხვევაში დაცვის საშუალებების შესახებ.

3. სკოლამდელი, ზოგადსაგანმანათლებლო და პროფესიული განათლების სისტემაში და ალტერნატიული ზრუნვის ყველა მომსახურებაში ბავშვებმა უნდა მიიღონ ინფორმაცია ბავშვის უფლებების, სხვათა უფლებების პატივისცემის და უფლებების დარღვევის არსებული კონფიდენციალური კონსულტაციის, მხარდაჭერის და გასაჩივრების პროცედურებსა და მექანიზმებზე.

4. სისხლის, ადმინისტრაციულ ან სამოქალაქო სამართლის საკითხებზე ბავშვის პირველივე კონტაქტისას მართლმსაჯულების სისტემასთან უფლებამოსილი ორგანოები ვალდებულნი არიან ბავშვს მიაწოდონ ინფორმაცია მართლმსაჯულების პროცესის, ბავშვის მონაწილეობის, მხარდაჭერის და გასაჩივრების მექანიზმების შესახებ, მათ შორის:

ა) ბავშვის უფლებები და როლი სასამართლო ან ადმინისტრაციულ პროცესში;

ბ) მხარდაჭერის მექანიზმები პროცესში მონაწილეობისთვის;

გ) პროცესის შესაძლო შედეგები;

დ) პროცესის ადგილი და თარიღი, როდესაც ბავშვი უშუალო მონაწილეა;

ე) გადაწყვეტილების გასაჩივრების მექანიზმები;

ვ) ანაზღაურების მიღების შესაძლებლობა დამრღვევი პირისგან ან სახელმწიფოსგან სასამართლოს ან სხვა ალტერნატიული გზით;

ზ) დამხმარე სერვისების (ჯანდაცვის, ფსიქო-სოციალური, თარჯიმნის, სხვა) ან სასწრაფო ფინანსური დახმარების მიღების შესაძლებლობა.

5. ბავშვს უნდა მიეწოდოს ინფორმაცია და კონსულტაცია გენდერული და კულტურული მგრძნობიარობის გათვალისწინებით, ბავშვის ასაკისა და ინდივიდუალური შესაძლებლობების შესაბამისად, მისთვის გასაგები ენით ან/და კომუნიკაციის სხვა დახმარე საშუალებებით.

6. საქართველოს სახალხო დამცველი ახორციელებს საინფორმაციო-საგანმანათლებლო ღონისძიებებს ბავშვის უფლებათა და თავისუფლებათა სფეროში,

განსაკუთრებით სხვადასხვა ფაქტორების გამო სოციალური საფრთხის წინაშე მყოფი ბავშვებისთვის, საქართველოს ორგანული კანონის „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ შესაბამისად.

მუხლი 70. ბავშვის პერსონალური მონაცემების დაცვა

1. დაუშვებელია რაიმე ფორმით, მათ შორის, მედიის საშუალებით გასაჯაროვდეს ადმინისტრაციულ წარმოებაში ან სასამართლო პროცესში მონაწილე ბავშვის პერსონალური მონაცემები, რომელსაც შეუძლია გაამჟღავნოს ან არაპირდაპირ მიუთითოს ბავშვის ვინაობაზე, როგორიცაა გამოსახულება, ბავშვის ან ბავშვის ოჯახის დეტალური აღწერა, სახელები ან მისამართები, აუდიო და ვიდეო ჩანაწერები და სხვა მსგავსი ინფორმაცია.

2. დაუშვებელია რაიმე ფორმით, მათ შორის, მედიის საშუალებით გასაჯაროვდეს ბავშვის პერსონალურ მონაცემთა შემცველ ისეთი დოკუმენტები ან ჩანაწერები, რომლებიც უკავშირდება ბავშვის მიმართ დისციპლინური ღონისძიების გამოყენებას, ბავშვის მიმართ ან მის მიერ ჩადენილ ძალადობის შემთხვევას, ბავშვის ჯანმრთელობის მდგომარეობას, შეზღუდული შესაძლებლობის ბავშვთა ან ღარიბ ოჯახთა სოციალური დახმარების ან საქველმოქმედო პროგრამაში ბავშვის მონაწილეობას და ბავშვთან დაკავშირებულ მსგავსი შინაარსის ინფორმაციას

3. ბავშვის პერსონალური მონაცემების დამუშავება დასაშვებია მხოლოდ კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში.

4. სახელმწიფო უზრუნველყოფს ბავშვის პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საკანონმდებლო მოწესრიგებას და ერთიანი სტანდარტების დადგენას განათლების, ჯანდაცვის, სოციალური დაცვის, მართლმსაჯულების და სხვა სფეროებში, ბავშვის უფლებათა საერთაშორისო სამართლებრივი აქტების, საქართველოს კონსტიტუციის, ამ კოდექსის და „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

მუხლი 71. მულტიდისციპლინური მიდგომა

1. ადმინისტრაციული წარმოება და სასამართლო პროცესი სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეებზე ბავშვთა მონაწილეობით ან/და ბავშვთან დაკავშირებულ ნებისმიერ საკითხზე უნდა განხორციელდეს მულტიდისციპლინური მიდგომით,

ბავშვის ფსიქოლოგიური, სოციალური, ემოციური, ფიზიკური ჯანმრთელობის შეფასების და საუკეთესო ინტერესების დადგენის მიზნით.

2. შესაბამისი ადმინისტარციული ორგანოები და სასამართლოები მულტიდიციპლინური მიდგომას ახორციელებენ ფორმალური თანამშრომლობის პროცედურით ბავშვთა საკითხებზე მომუშავე სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებების სპეციალისტებს, მოწვეულ ექსპერტებს ან/და ორგანიზაციებს შორის.

3. დანაშაულის შედეგად დაზარალებულ, მოწმე და მსხვერპლ ბავშვთა მულტიდისციპლინური მიდგომა ხორციელდება ერთ სივრცეში სოციალური მუშაკების, სასამართლო, სამედიცინო ექსპერტების, ფსიქოლოგების, პედიატრების, პოლიციელების პროკურორების და ადვოკატების ერთობლივი მონაწილეობით განმეორებითი გამოკითხვის და ხელახალი ვიქტიმიზაციის თავიდან აცილების მიზნით.

მუხლი 72. სპეციალიზაცია

1. სახელმწიფომ უნდა გაატაროს ღონისძიებები საგანმანათლებლო, ჯანდაცვის, სოციალური დაცვის, იურიდიულ და სამართალდამცავ, ასევე სპორტის, კულტურისა და დასვენების სფეროში ბავშვებთან მომუშავე პირთა პიროვნული და პროფესიული შესაბამისობის მიზნით, რათა თავიდან იქნეს აცილებული სისტემის შიგნით ბავშვთა მიმართ ძალადობის ნებისმიერი ფორმის რისკები და საფრთხეები.

2. ბავშვებთან მომუშავე ყველა პროფესიონალმა უნდა მიიღოს აუცილებელი ინტერდისციპლინური მომზადება ბავშვის უფლებების, სხვადასხვა ასაკობრივი საჭიროებების და ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების შესახებ. მათი გადამზადება უნდა მოხდეს აგრეთვე ნებისმიერი ასაკის და განვითარების ბავშვთან კომუნიკაციის მეთოდებზე, განსაკუთრებით, სოციალური საფრთხის ქვეშ მყოფ ბავშვებთან დაკავშირებით.

3. ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებით ნებისმიერი სახის ადმინისტრაციული წარმოების, სასამართლოში სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეთა წარმოებაში მონაწილე ყველა პირი სპეციალიზებული უნდა იყოს კანონით დადგენილი სპეციალიზაციის სტანდარტების შესაბამისად.

4. პროფესიონალთა სპეციალიზაციის ინსტიტუციური სისტემა მოიცავს ბავშვთან და ბავშვთა საკითხებზე მომუშავე ადვოკატების, პროკურორების, პოლიციელების, მოსამართლეების, მედიატორების, სოციალური მუშაკების, ფსიქოლოგების და სხვა სპეციალისტების შერჩევის, მოსამზადებელი და განგრძობადი

სწავლების, პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის, საქმიანობის ხარისხის კონტროლის და ეთიკური სტანდარტების უზრუნველყოფას.

მუხლი 73. ბავშვზე მორგებული პროცესი

1. ყოველ ბავშვს აქვს თანაბარი უფლება მისი საქმის სამართლიან განხილვაზე და ამ უფლების შემადგენელი ყველა პრინციპის მიხედვით, მათ შორის, კანონიერება, თანაზომიერება, უდანაშაულობის პრეზუმფცია, სასამართლოსადმი მიმართვის და გასაჩივრების უფლება, იურიდიული დახმარების და კონსულტაციის უფლება.

2. ბავშვის უფლება სამართლიან განხილვაზე ვრცელდება როგორც დისციპლინურ ან/და ადმინისტრაციულ წარმოებაზე, ასევე, სასამართლოში სამართალწარმოებაზე სისხლის, ადმინისტრაციულ და სამოქალაქო საქმეებზე. დაუშვებელია ამ უფლების შეზღუდვა მისი საუკეთესო ინტერესების დაცვაზე მითითებით.

3. ბავშვს აქვს ადვოკატის მოწვევის უფლება. სახელმწიფო უზრუნველყოფს ბავშვის უფასო იურიდიულ დახმარებას, როდესაც მას არ ჰყავს მოწვეული ადვოკატი.

მუხლი 74. ადმინისტრაციული ორგანოს ან სასამართლოსადმი მიმართვის უფლება და ძირითადი საპროცესო გარანტიები

1. ბავშვის უფლებაა მიმართოს ადმინისტრაციულ ორგანოს ან სასამართლოს უშუალოდ ან წარმომადგენლის მეშვეობით თავისი უფლებების და თავისუფლებების დასაცავად ან/და მასთან დაკავშირებული ნებისმიერი გადაწყვეტილების ან ქმედების გასაჩივრების მიზნით.

2. ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულება უნდა განხორციელდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესი გათვალისწინებით, რაც გულისხმობს ბავშვისთვის ხელმისაწვდომ და აღქმად პროცედურებს მართლმსაჯულების ყველა სტადიაზე.

3. სარჩელის აღძვრამდე ან მის შემდეგ, სასამართლოს შეუძლია მხარეთა შუამდგომლობის საფუძველზე მიიღოს გადაწყვეტილება მოპასუხის მიმართ უზრუნველყოფის ღონისძიება რათა თავიდან იქნეს აცილებული მოსარჩელის მიმართ შესაძლო გამოუსწორებელი ზიანი.

4. სრულწლოვანი პირის მიერ ბავშვის მიმართ ნებისმიერი სახის ძალადობის საქმეები არ ექვემდებარება სასამართლო მედიაციას და მორიგებას.

მუხლი 75. ბავშვთა საქმეების პრიორიტეტული განხილვა

1. ადმინისტრაციულ ორგანოში და სასამართლოში ბავშვთან დაკავშირებული შუამდგომლობების, საჩივრებისა და სარჩელების განხილვას უნდა მიენიჭოს პრიორიტეტი.

2. საკითხები, რომლებიც უკავშირდება ბავშვის უფლებებისა და ინტერესების უზრუნველყოფას, სასამრთლოში განიხილება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესების და ვადების დაცვით.

3. კანონით დადგენილია ბავშვთან დაკავშირებული ადმინისტრაციული ორგანოს ან სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსრულების პრიორიტეტული მექანიზმი, როდესაც ამას მოითხოვს ბავშვის საუკეთესო ინტერესები.

მუხლი 76. ხანდაზმულობის ვადა

ბავშვის მიმართ სექსუალური, ეკონომიკური, ოჯახში ძალადობის ან სხვა ფორმის ძალადობის შემთხვევაში ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით სასამართლოსადმი მიმართვის უფლების ხანდაზმულობის ვადა აითვლება სრულწლოვანების მიღწევიდან.

მუხლი 77. ბავშვის უფლება მისი მოსაზრების გამოხატვასა და სათანადოდ გათვალისწინებაზე

1. ადმინისტრაციულ წარმოებასა და სამართალწარმოებაში, რომელიც უკავშირდება ბავშვს, გარანტირებულია ბავშვის შესაძლებლობა საქმის განხილვის ნებისმიერ სტადიაზე გამოხატოს საკუთარი მოსაზრება საქმესთან დაკავშირებით.

2. ბავშვის უფლება მოუსმინონ, არ შეიძლება შეიზღუდოს მის ასაკზე ან სხვა გარემოებებზე მითითებით. ბავშვს უნდა მიეცეს საკუთარი აზრის მისთვის სასურველი ფორმით გამოხატვის შესაძლებლობა.

3. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვს უნდა შეექმნას შესაბამისი პირობები, რაც აუცილებელია მისი აზრის გამოსახატავად.

4. ბავშვის მიერ მოსაზრების გამოთქმა უნდა მოხდეს ადმინისტრაციული ორგანოს ან სხვა მესამე პირების ზეგავლენის გარეშე.

5. ბავშვის მიერ აზრის გამოხატვის პროცესი არ უნდა ატარებდეს დაკითხვის ფორმას. ის უნდა განხორციელდეს მეგობრულ გარემოში თავისუფალი დიალოგის სახით. დიალოგს უნდა ჰქონდეს არა პაექრობის, არამედ მხარდაჭერის ხასიათი.

მუხლი 78. ბავშვის უფლება იურიდიულ დახმარებაზე

1. ყოველ ბავშვს აქვს უფლება, ამ კანონით დადგენილი წესით ისარგებლოს თანმიმდევრული და კვალიფიციური იურიდიული კონსულტაციითა ან/და იურიდიული დახმარებით სახელმწიფოს ხარჯზე, მისი ასაკის, ინდივიდუალური შესაძლებლობების და საჭიროებების გათვალისწინებით, გასაგები ენით და სათანადო კომუნიკაციის საშუალებების გამოყენებით.

2. იურიდიული დახმარების სამსახური უზრუნველყოფს უფასო იურიდიულ კონსულტაციის მიწოდებას ან/და იურიდიული დახმარების გაწევას ბავშვის ან/და მისი მშობლებისთვის/აღზრდაზე პასუხისმგებელი პირისათვის ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებულ საკითხებზე კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

3. იურიდიული დახმარების სამსახური უზრუნველყოფს ბავშვისთვის იურიდიული კონსულტაციის ან/და იურიდიული დახმარების ხელმისაწვდომობას ბეჭდური, სატელეფონო, ადაპტირებული ინტერნეტ გვერდების და სხვა საშუალებებით.

4. იურიდიული დახმარების სამსახური და საქართველოს სახალხო დამცველი უზრუნველყოფს ინფრასტრუქტურის, მიმართვის ფორმების და ყველა სხვა მომსახურების ხელმისაწვდომობას ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების სტანდარტების თანახმად.

მუხლი 79. ბავშვის უფლება წარმომადგენლობაზე

1. ბავშვს უფლება აქვს მონაწილეობა მიიღოს ადმინისტრაციულ წარმოებაში ან სასამართლო პროცესში უშუალოდ ან/და მისი წარმომადგენლის მეშვეობით, რომელიც შესაძლოა იყოს მისი კანონიერი წარმომადგენელი ან სხვა მის მიერ არჩეული საპროცესო წარმომადგენელი.

2. ბავშვის წარმომადგენლის შერჩევისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ისეთ შემთხვევებს, როდესაც მშობლები, ოჯახის წევრები ან ალტერნატიული

ზრუნვის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი პირები სავარაუდო მოძალადეები არიან.

მუხლი 80. გადაწყვეტილებების დასაბუთების საფუძვლები

1. ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებულ საქმეებზე გადაწყვეტილების მიღებისას და დასაბუთებისას ადმინისტრაციულმა ორგანომ უპირატესობა უნდა მიანიჭოს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს.

2. ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებულ საქმეებზე გადაწყვეტილების მიღებისას და დასაბუთებისას სასამართლომ უპირატესობა უნდა მიანიჭოს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს.

3. ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესი გათვალისწინების მიზნით, ადმინისტრაციული ორგანოების და სასამართლოების მიერ მიღებული გადაყვეტილებები უნდა იქნეს დასაბუთებული შემდეგი საბაზისო კრიტერიუმების მიხედვით:

ა) ბავშვის ფიზიკური, ფსიქოლოგიური დაცვა და უსაფრთხოება;

ბ) ბავშვის შეუფერხებელი წვდომა განათლებაზე, ჯანმრთელობის და სოციალურ დაცვაზე, ფსიქო-სოციალურ მხარდაჭერასა და რეაბილიტაციაზე;

გ) ბავშვის მიმართ ნებისმიერი სახის ძალადობის, შეურაცხყოფის და საფრთხის თავიდან აცილება;

დ) ბავშვის ჰარმონიული განვითარების ხელშეწყობა, მისი პიროვნების, ინდივიდუალური შესაძლებლობების და ინტერესების პატივისცემა;

ე) ბავშვის მოსაზრებები;

ვ) ბავშვსა და მშობლებს ან ბავშვის აღზრდაზე სხვა პასუხისმგებელ პირებს შორის ურთიერთობა;

ზ) ორივე მშობელთან ურთიერთობის შენარჩუნების ან აღდგენის შესაძლებლობა;

თ) ბავშვის მოსაზრების საწინააღმდეგო გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, აღსრულების ეტაპზე ბავშვის მიმართ მოსალოდნელი ზიანის თავიდან აცილების კონკრეტული ღონისძიებები;

ი) სხვა საკითხები, რაც პირდაპირ ან ირიბად ახდენს გავლენას ბავშვის უფლებებზე და საქმის გადაწყვეტაზე სამართლიანი პროცესის პრინციპებით.

კარი მესამე

ბავშვის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის და მხარდაჭერის ინსტიტუციური გარანტიები

თავი XI

ზოგადი საფუძვლები

მუხლი 81. ბავშვის უფლებრივ მდგომარეობაზე ზეგავლენის შეფასების მექანიზმი

1. ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესად გათვალისწინების პრინციპის შესაბამისად, სახელმწიფო უზრუნველყოფს ბავშვის უფლებრივ მდგომარეობაზე ზეგავლენის შეფასების მექანიზმის დანერგვას სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავების, კანონის მიღების, ბიუჯეტის დაგეგმვის, სახელმწიფო და მუნიციპალური პროგრამების შექმნისა და განხორციელებისას.

2. ბავშვზე ზეგავლენის შეფასების მექანიზმი გულისხმობს გადაწყვეტილების მიღებამდე ბავშვის ან ბავშვთა ჯგუფის უფლებებზე მოსალოდნელი შედეგების წინასწარ შეფასებას და გადაწყვეტილების აღსრულების შემდეგ რეგულარულ მონიტორინგს.

3. სახელმწიფო ვალდებულია გაატაროს ყველა საჭირო ადმინისტრაციული და სხვა საჭირო ზომა ბავშვის უფლებებზე ზეგავლენის შეფასების დასანერგად:

ა) საქართველოს პარლამენტის მიერ ახალი კანონის მიღების ან/და საკანონმდებლო ცვლილების განხორციელების დროს და სახელმწიფოს ბიუჯეტის დაგეგმვისას ნებისმიერ საკითხზე, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ გავლენას მოახდენს ბავშვის ან ბავშვთა ჯგუფის უფლებებზე;

ბ) საქართველოს მთავრობის მიერ კანონის ან კანონქვემდებარე აქტის პროექტის შემუშავებისას, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ გავლენას მოახდენს ბავშვის ან ბავშვთა ჯგუფის უფლებებზე;

გ) მუნიციპალური ორგანოების მიერ ადგილობრივი მნიშვნელობის ნორმატიული სამართლებრივი აქტების შემუშავებისას, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ გავლენას მოახდენს ბავშვის ან ბავშვთა ჯგუფის უფლებებზე.

მუხლი 82. ანგარიშვალდებულება, კოორდინაცია და მონიტორინგი

1. სახელმწიფო პოლიტიკის და პროგრამების შემუშავება და განხორციელება უნდა მოხდეს განათლების, ჯანდაცვის, სოციალური და მართლმსაჯულების სექტორებს შორის კოორდინაციით და უწყებათაშორისი თანამშრომლობის გზით, ბავშვების, აკადემიური წრეების, სამოქალაქო ორგანიზაციების და მედიის მონაწილეობით.

2. საქართველოს ტერიტორიაზე ბავშვთა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის მონიტორინგსა და შეფასებას ახორციელებენ საქართველოს პარლამენტი, მთავრობის მიერ შექმნილი შესაბამისი უწყებათაშორისი თანამშრომლობის კომისიები, მუნიციპალიტეტები, სახალხო დამცველი, არასამთავრობო ადგილობრივი და საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციები.

მუხლი 83. მონაცემთა შეგროვება და ანალიზი

1. სახელმწიფო ქმნის მონაცემთა შეგროვების და ანალიზის ერთიან ელეტრონულ სისტემას, რომელიც მოიცავს სტატისტიკური მონაცემების შეგროვებას და ანალიზს ბავშვთა უფლებების რეალიზების კუთხით სხვადასხვა სფეროში, მათ შორის, ბავშვთა მიმართ დისკრიმინაციის, ძალადობის გამომწვევი მიზეზების და შედეგების, შემთხვევების და მსჯავრდების რაოდენობის, პრევენციისა და რეაგირების ღონისძიებების ეფექტურობის შესახებ.

2. სახელმწიფო ახორციელებს მონაცემთა შეგროვებას ბავშვის ყველა უფლებასთან დაკავშირებით შემუშავებული ინდიკატორების მიხედვით და შეიმუშავებს ინფორმირებულ ბავშვის უფლებათა დაცვის სახელმწიფო პოლიტიკას მონაცემთა ანალიზის შედეგების გათვალისწინებით.

3. სახელმწიფო უზრუნველყოფს საზოგადოების ინფორმირებას სტატისტიკური მაჩვენებლების და კვლევის შედეგების შესახებ.

4. სახელმწიფო ატარებს სათანადო ღონისძიებებს, მათ შორის, ექსპერტთა ჯგუფის მონაწილეობით, ბავშვთა მიმართ ძალადობის პრევენციის და აღმოფხვრის საკითხების განსახილველად საერთაშორისო თანამშრომლობის ჭრილში.

5. ამ მუხლით განსაზღვრულ უფლებამოსილებას ახორციელებს საქართველოს მთავრობა.

მუხლი 84. ბავშვის უფლებების დაცვის უზრუნველყოფა

1. ამ კოდექსით გათვალისწინებული ბავშვის უფლებების ეფექტიანი დაცვის და მხარდაჭერის უზრუნველყოფის მიზნით უფლებამოსილი სახელმწიფო და მუნიციპალური ორგანოები შეიმუშავებენ ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის პროგრამებს.

2. ამ კოდექსის საფუძველზე შესაბამისი სახელმწიფო და მუნიციპალური ორგანოების მიერ ბავშვის მხარდაჭერის პროგრამების შემუშავებისა და განხორციელების მიზანია:

ა) ბავშვის სოციალური განვითრების ხელშეწყობა;

ბ) ბავშვის განათლების ხელშეწყობა;

გ) ბავშვის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა;

დ) ბავშვზე ზრუნვის ხელშეწყობა;

ე) შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვთა ინდივიდუალური საჭიროებების უზრუნველყოფის ხელშეწყობა;

ვ) ბავშვზე ზრუნვის დაწესებულებების ფუნქციონირების უზრუნველყოფა;

3. ბავშვის მხარდაჭერის პროგრამებს ახორციელებენ უფლებამოსილი სახელმწიფო და მუნიციპალური ორგანოები. ის შესაძლებელია განხორციელდეს, ასევე, კერძო სამართლის სამეწარმეო და არასამეწარმეო იურიდიული პირების მიერ უფლებამოსილი სახელმწიფო და მუნიციპალური ორგანოების მიერ შემუშავებული პროგრამების ფარგლებში ან საკუთარი პროგრამების საფუძველზე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესით.

4. კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ ბავშვის მხარდაჭერის ღონისძების განხორციელება დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ ის აკმაყოფილებს კანონმდებლობის მოთხოვნებს და ითვალისწინებს ბავშვის საუკეთესო ინტერესს.

5. კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ ბავშვის მხარდაჭერის ღონისძიებების განხორციელება კოორდინირებული უნდა იყოს საჯარო დაწესებულებების ღონისძიებებთან.

6. ბავშვის მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამებს შეიმუშავებენ უფლებამოსილი სამინისტროები და ამტკიცებს საქართველოს მთავრობა, ხოლო მუნიციპალურ პროგრამებს - მუნიციპალიტეტების წარმომადგენლობითი ორგანოები,

სამინისტროს მიერ შემუშავებული ბავშვთა მხარდაჭერის ერთიანი პოლიტიკის გათვალისწინებით.

7. დაუშვებელია ბავშვის მხარდაჭერის სახელმწიფო და მუნიციპალური იდენტური პროგრამების განხორციელება.

მუხლი 85. ბავშვის მხარდაჭერის ორგანიზაციების ხელშეწყობა

1. სახელმწიფო და მუნიციპალური ორგანოების მიერ ბავშვთა საკითხებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობის ხელშეწყობა და მათ მიერ ბავშვთა მხარდაჭერის პროგრამების განხორციელება უნდა მოხდეს ორგანიზაციის წესდებით გათვალისწინებული დამოუკიდებლობის პრინციპის და საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების დაცვით.

2. ბავშვთა დაცვის არასამთავრობო ორგანიზაციები, შესაბამისი პასუხისმგებლობის გათვალისწინებით, ბავშვთა მხარდაჭერის პროგრამებს ადგენენ და ახორციელებენ დამოუკიდებლად ან ბავშვთა საკითხებზე მომუშავე სხვა არასამთავრობო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით და სახელმწიფო და მუნიციპალურ ორგანოებთან კოორდინაციაში.

3. ბავშვთა არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობა დაფუძნებული უნდა იყოს კოდექსის პრინციპებსა და მოთხოვნებზე, რომელთა დაცვა და პატივისცემა გამოხატული უნდა იყოს საჯაროდ, მათ შორის, ამ ორგანიზაციის წესდებით.

მუხლი 86. ბავშვის მხარდაჭერის ორგანიზაციული მოწყობის ფორმები

1. ბავშვის მხარდაჭერის განმახორციელებელი ორგანოები იქმნება სახელმწიფო ან მუნიციპალური ორგანოების მიერ ან ფუნქციონირებენ ბავშვის დახმარების სფეროში მომუშავე კერძო სამეწარმეო და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების ფორმით.

2. სახელმწიფო ორგანოები და მუნიციპალიტეტები ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის ამ კოდექსის გათვალისწინებულ დაწესებულებებს ქმნიან არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ფორმით ან ახდენენ ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის სახელმწიფო და მუნიციპალური პროგრამების განმახორციელებელი კერძო პირების გამოვლენას კონკურსის წესით.

3. მუნიციპალიტეტის კომპეტენციას მიკუთვნებული ბავშვის დაცვისა და მხარდაჭერის სისტემის მართვის მიზნით მუნიციპალიტეტებში უნდა განისაზღვროს

შესაბამისი პასუხისმგებელი სტრუქტურული ერთეული, რომელიც შეიმუშავებს და უზრუნველყოფს ბავშვის მხარდაჭერისა და დაცვის მუნიციპალური პროგრამების მართვას და მათი განხორციელების კონტროლს საკუთარი ან დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში

4. ბავშვის მხარდაჭერის კერძო სამართლის იურიდიული პირების სამართლებრივი ფორმები განისაზღვრება მათი დაფუძნების აქტით.

5. სახელმწიფო ორგანოების და მუნიციპალიტეტების მიერ ბავშვის მხარდაჭერის პოლიტიკის განსაზღვრისას უპირატესობა უნდა მიენიჭოს ბავშვის მხარდაჭერის პროგრამების განხორციელებას ბავშვის მხარდაჭერის კერძო დაწესებულებების კონკურსის წესით შერჩევის საფუძველზე.

მუხლი 87. ბავშვის მხარდაჭერის განმახორციელებელი პირების პროფესიული სტანდარტები

1. ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის სფეროში დასაქმებული პირების პროფესიული განვითარების სტანდარტებს, აგრეთვე მომვლელის (ძიძა) ნებაყოფლობითი სერთიფიცირების წესს და მომვლელის საქმიანობის სამართლებრივ საფუძლებს განსაზღვრავს დებულება ,,ბავშვის დაცვის და დახმარების სფეროში დასაქმებული პირების პროფესიული განვითარების სტანდარტები“, რომელსაც შეიმუშავებს და ამტკიცებს საქართველოს მთავრობა.

2. ბავშვის მომვლელის (ძიძა) ნებაყოფლობითი სერთიფიცირების პროცესს ორგანიზებას უწევს საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო.

თავი XII.

უფლებამოსილება ბავშვის უფლებების დაცვის და მხარდაჭერის სფეროში

მუხლი 88. საქართველოს პარლამენტის უფლებამოსილება

1. საქართველოს პარლამენტი ამ კოდექსის, საქართველოს კონსტიტუციის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად განსაზღვრავს ბავშვის

უფლებათა დაცვის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს, უზრუნველყოფს საკანონმდებლო ბაზის შექმნას და განვითარებას, განიხილავს და ამტკიცებს შესაბამის სახელმწიფო სტრატეგიებს, აკონტროლებს ბავშვის უფლებათა რეალიზებისა და დაცვის კუთხით საქართველოს პარლამენტის წინაშე ანგარიშვალდებული ორგანოების საქმიანობას.

2. საქართველოს პარლამენტი უზრუნველყოფს ბავშვის უფლებებისა და საუკეთესო ინტერესების უპირატეს გათვალისწინებას საკანონმდებლო საქმიანობის, მთავრობისა და სხვა ანგარიშვალდებული ორგანოების საქმიანობის კონტროლის, სახელმწიფო ბიუჯეტის მიღების და შესრულების კონტროლის განხორციელების პროცესში, ბავშვის უფლებებზე ზეგავლენის შეფასების მექანიზმის დანერგვის გზით.

3. ბავშვის უფლებათა დაცვის სახელმწიფო პოლიტიკის განსაზღვრის, კანონმდებლობის განვითარების, ბიუჯეტირების და საპარლამენტო კონტროლის განხორციელების პროცესში სისტემური და კოორდინირებული მუშაობის უზრუნველსაყოფად საქართველოს პარლამენტში იქმნება ,,ბავშვის უფლებათა დაცვის მუდმივმოქმედი საპარლამეტო საბჭო“, რომლის შექმნის წესი, მისი შემადგენლობა, ფუნქციები და უფლებამოსილება განისაზღვრება საქათველოს პარლამენტის რეგლამენტით დადგენილი წესითა და საბჭოს დებულებით.

მუხლი 89. საქართველოს მთავრობის უფლებამოსილება

1. ბავშვის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო ვალდებულებების და ამ კოდექსის აღსრულების მიზნით საქართველოს მთავრობა ახორციელებს სამართლებრივ, ადმინისტრაციულ, სოციალურ, საგანმანათლებლო და სხვა ღონისძიებებს, მათ შორის:

ა) უზრუნველყოფს ბავშვის უფლებათა აღიარების, აღსრულების და დაცვის სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებას შესაბამისი სამოქმედო გეგმის შემუშავებისა და განხორციელების გზით;

ბ) ახორციელებს საკანონმდებლო ინიციატივებს და შეიმუშავებს კანონქვემდებარე აქტებს;

გ) საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში შეიმუშავებს და ამტკიცებს ბავშვის უფლებათა განხორციელების, დაცვის და მხარდაჭერის სახელმწიფო მიზნობრივ პროგრამებს;

დ) იღებს სხვა საჭირო ზომებს ბავშვის უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად.

2. ამ მუხლით გათვალისწინებულ და ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებულ სხვა ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებისას ან/და ქმედების განხორციელებისას, საქართველოს მთავრობა ხელმძღვანელობს ბავშვის ან ბავშვთა ჯგუფის საუკეთესო ინტერესების უპირატესი გათვალისწინების პრინციპით, რისთვისაც ქმნის ბავშვის უფლებებზე ზეგავლენის შეფასების ფორმალურ მექანიზმს ამ კოდექსის შესაბამისად.

3. ადამიანის უფლებათა, მათ შორის, ბავშვის უფლებათა დაცვის სფეროში საქართველოს მთავრობის ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებისა და განხორციელების მიზნით იქმნება ადამიანის უფლებების უწყებათაშორისი საბჭო.

4. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის განხორციელებისა და ბავშვის უფლებათა საკითხებზე მომუშავე უწყებათაშორისი კომისია კოორდინაციას უწევს ბავშვის უფლებათა კუთხით საქართველოს მიერ ნაკისრი საერთაშორისო ვალდებულებების და ამ კოდექსის განხორციელებას, შესაბამისი სამთავრობო სამოქმედო გეგმის შედგენას და აღსრულებას.

მუხლი 90. საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს უფლებამოსილება

1. საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო, საკუთარი უფლებამოსილების და ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში, ახორციელებს სამართალშემოქმედებით საქმიანობას და ახდენს ნორმატიული აქტების პროექტების სამართლებრივ ექსპერტიზას ბავშვის უფლებათა საკითხებზე საერთაშორისო სამართლებრივი აქტების, საქართველოს კონსტიტუციისა და ამ კოდექსის შესაბამისად.

2. საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო უზრუნველყოფს ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების მიდგომების დანერგვას სამინისტროს დაქვემდებარებული ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ ადმინისტრაციული წარმოების და სამართალწარმოების პროცესში.

3. საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო, საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში, ახორციელებს საქართველოს ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნული სტრატეგიით და სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებულ ბავშვის უფლებების დაცვის ღონისძიებებს, ბავშვთა მიმართ და ბავშვთა შორის დანაშაულის პრევენციის, რესოციალიზაცია-რეაბილიტაციის და სხვა ღონისძიებებს კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 91. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს უფლებამოსილება

1. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საკუთარი უფლებამოსილებების ფარგლებში და ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შესაბამისად, უზრუნველყოფს პროგრამების და ღონისძიებების განხორციელებას ბავშვთა ჯანმრთელობის, კეთილდღეობის, სოციალური დაცვის, ძალადობისგან დაცვის და სხვა მიმართულებებით ამ კოდექსის და სხვა სამართლებრივი აქტების შესაბამისად.

2. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საკუთარი უფლებამოსილებების ფარგლებში და ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შესაბამისად, ახორციელებს ამ კოდექსით განსაზღვრულ უფლებამოსილებებს სახელმწიფო ხელისუფლებისა და მუნიციპალურ ორგანოებთან თანამშრომლობით და კერძო სამართლის იურიდიული პირებისა და სპეციალისტების მონაწილეობით.

3. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო უზრუნველყოფს ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების მიდგომების დანერგვას სამინისტროს დაქვემდებარებული ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ ადმინისტრაციული წარმოების პროცესში.

მუხლი 92. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს უფლებამოსილება

1. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო, საკუთარი უფლებამოსილების და ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში, უზრუნველყოფს პროგრამების და ღონისძიებების განხორციელებას ინკლუზიური განათლების სისტემის განვითარების, ყველა ბავშვისთვის ინკლუზიურ განათლებაზე თანაბარი ხელმისაწვდომობის, განათლების სისტემაში ძალადობისგან ბავშვთა დაცვის, სოციალური მუშაობის გაძლიერების, ბავშვის ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების, მოზარდობის მხარდაჭერის და ახალგაზრდობის განვითარების, კულტურისა და სპორტის სფეროებში ბავშვთა სრულყოფილი მონაწილეობის და

ბავშვის სხვა უფლებების რეალიზების მიზნით, ამ კოდექსის და სხვა კანონმდებლობის შესაბამისად.

2. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო, საკუთარი უფლებამოსილებების ფარგლებში და ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შესაბამისად, ახორციელებს ამ კოდექსით განსაზღვრულ უფლებამოსილებებს სახელმწიფო ხელისუფლებისა და მუნიციპალურ ორგანოებთან თანამშრომლობით და კერძო სამართლის იურიდიული პირებისა და სპეციალისტების მონაწილეობით.

3. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო უზრუნველყოფს ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების მიდგომების დანერგვას სამინისტროს დაქვემდებარებული ადმინისტრაციული ორგანოების ადმინისტრაციული წარმოების პროცესში.

მუხ. 93. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

1. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, საკუთარი უფლებამოსილების და ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში, ახორციელებს სათანადო ღონისძიებებს გარემოსდაცვითი პოლიტიკის, კანონმდებლობის, სტრატეგიები და სამოქმედო გეგმების შემუშავების და განხორციელების პროცესში ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უპირატესად გათვალისწინების, ბავშვთა მონაწილეობის, ინფორმირების და კონსულტირების მიზნით ამ კოდექსის და სხვა კანონმდებლობის შესაბამისად.

2. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო ახორციელებს სათანადო ღონისძიებებს ბავშვებისთვის გარემოსდაცვითი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის, ბავშვებში გარემოსდაცვითი განათლებისა და გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობის მიმართულებით.

3. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო საკუთარი უფლებამოსილებების ფარგლებში და ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შესაბამისად, ახორციელებს ამ კოდექსით განსაზღვრულ უფლებამოსილებებს სახელმწიფო ხელისუფლებისა და მუნიციპალურ ორგანოებთან თანამშრომლობით და კერძო სამართლის იურიდიული პირებისა და სპეციალისტების მონაწილეობით.

4. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო უზრუნველყოფს ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების მიდგომების დანერგვას

სამინისტროს დაქვემდებარებული ადმინისტრაციული ორგანოების ადმინისტრაციული წარმოების პროცესში.

მუხლი 94. საერთო სასამართლოები

1. ბავშვის უფლებათა საკითხებზე საერთო სასამართლოები უზრუნველყოფენ სამოქალაქო, ადმინისტრაციულ და სისხლის სამართალწარმოების განხორციელებას ბავშზე მორგებული მართლმსაჯულების პრინციპების გათვალისწინებით, რომელიც აღიარებული ბავშვის უფლებათა საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და დადგენილია ამ კოდექსით.

2. საერთო სასამართლოების სისტემაში ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების დანერგვის პროცესის კოორდინაციის მიზნით საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ახორციელებს სხვადასხვა ღონისძიებებს, მათ შორის:

ა) შეიმუშავებს წინადადებებს;

ბ) უზრუნველყოს მოსამართლეთა პროფესიულ გადამზადებას ბავშვის უფლებების დაცვის სფეროში და ადგენს მოსამართლეთა სპეციალიზაციის სტანდარტს;

გ) ხელმძღვანელობს საერთო სასამართლოების სისტემის ყველა დონეზე ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების განხორციელებისთვის აუცილებელი ინფრასტრუქტურის შექმნას;

დ) ხელმძღვანელობს საერთო სასამართლოების სისტემის ყველა დონეზე ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების განხორციელებისთვის აუცილებელი სასამართლო ფორმების, მიმართვის პროცედურების და სამართალწარმოების წესის ადაპტირებას;

ე) კოორდინაციას უწევს საერთო სასამართლოებში ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებულ საქმეებზე ბავშვის სრულფასოვანი მონაწილეობის მხარდამჭერ საინფორმაციო-საკონსულტაციო სერვისების დანერგვას და სხვა ღონისძიებებს.3. უზენაესი სასამართლო ხელს უწყობს ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების მიდგომების დანერგვას საქართველოს საერთო სასამართლოებში ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებული კანონმდებლობის ან კანონის ნორმის სამართლებრივი შეფასებით, ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის დამკვიდრების ხელშეწყობით და კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა აუცილებელი ღონისძიებების განხორციელების გზით.

3. საერთო სასამართლოები უზრუნველყოფენ ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებულ საქმეებზე ბავშვის სრულფასოვანი მონაწილეობის მხარდამჭერ საინფორმაციო-საკონსულტაციო სერვისების დანერგვას და სხვა ღონისძიებებს კანონის შესაბამისად.

მუხლი 95. მუნიციპალური ორგანოები

1. მუნიციპალური ორგანოები უზრუნველყოფენ ყველა საჭირო სამართლებრივი, ადმინისტრაციული და სხვა საჭირო ზომის მიღებას ბავშვის უფლებებზე ზეგავლენის შეფასების დასანერგად მუნიციპალური ორგანოების მიერ ადგილობრივი მნიშვნელობის სამართლებრივი აქტების შემუშავების ან/და გადაწყვეტილების მიღებისას ნებისმიერ საკითხზე, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ გავლენას მოახდენს ბავშვის ან ბავშვთა ჯგუფის უფლებებზე.

2. მუნიციპალური ორგანოები ხელს უწყობენ ბავშვთა თანაბარ და ეფექტურ მონაწილეობას მუნიციპალიტეტის საქმიანობაში და უზრუნველყოფენ ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების მიდგომების დანერგვას მუნიციპალური ორგანოების მიერ ადმინისტრაციული წარმოების პროცესში.

3. მუნიციპალიტეტის კომპეტენციას მიკუთვნებული ბავშვის დაცვისა და მხარდაჭერის სისტემის მართვის მიზნით მუნიციპალიტეტებში განისაზღვრება შესაბამისი სამსახური , რომელიც შეიმუშავებს და უზრუნველყოფს ბავშვის მხარდაჭერისა და დაცვის მუნიციპალური პროგრამების მართვას და მათი განხორციელების კონტროლს საკუთარი ან დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში.

4. მუნიციპალიტეტის სტრუქტურული ერთეულის საქმიანობა მოიცავს ბავშვის უფლებების დაცვის, ბავშვის მხარდაჭერისა და დაცვის მომსახურების სფეროებს. მუნიციპალიტეტის სტრუქტურული ერთეულის ამოცანებსა და ფუნქციებს ბავშვის მხარდაჭერისა და დაცვის მომსახურების სფეროში წარმოადგენს:

ა) ბავშვის მხარდაჭერისა და დაცვის მუნიციპალური პროგრამების მომზადება, მათი განხორციელების კოორდინაცია, განხორციელების პროცესის მონიტორინგი და შეფასება;

ბ) მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ბავშვთა დაცვის და მხარდაჭერის სოციალური მუშაკის ქსელის შექმნა და სამოქმედო უბნების განსაზღვრა;

გ) ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამების განხორციელების მიზნით კოორდინირებული მუშაობა შესაბამის დაწესებულებებთან;

დ) არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ განსახორციელებელი ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის პროგრამების განხორციელების კოორდინაცია;

ე) ურთიერთობა სახელმწიფო დაწესებულებებთან, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, იურიდიულ და ფიზიკურ პირებთან, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის ფარგლებს გარეთ;

ვ) ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის მუნიციპალური პროგრამების განხორციელების მიზნით შესაბამისი კერძო სამართლის იურიდიული პირების შერჩევა, მათი რეგისტრაცია და სახელშეკრულებო პირობების განსაზღვრა;

ზ) ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის დამტკიცებული პროგრამების შესაბამისად სტატისტიკური ინფორმაციის წარმოება; ბავშვთა დაცვის და მხარდაჭერის მონაცემთა ერთიანი ბაზის შექმნა;

თ) საქართველოს კანონმდებლობითა და საკუთარი დებულებით გათვალისწინებულ სხვა უფლებამოსილებათა განხორციელება.

5. მუნიციპალიტეტის შესაბამისი სამსახური ბავშვის საჯარო სივრცეში დაცვის, საჯარო ღონისძიებებში მონაწილეობის მიზნით ბავშვის ჯგუფური ტრანსპორტირების წესების და ბავშვზე მეთვალყურეობის განმახორციელებელი პირების მიერ საკუთარი ვალდებულებების დაცვაზე, აგრეთვე, ბეჭდურ მედიაზე, საჯარო კინოჩვენებებზე და ჩაწერილ ფილმებზე ხელმისაწვდომობის სამართლებრივ შეზღუდვების დაცვაზე კონტროლს ახორციელებს ,,ბავშვის დაცვის ტექნიკური რეგლამენტის საფუძველზე“, რომელსაც საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმართველობის კოდექსის“ მე-18 მუხლის საფუძველზე შეიმუშავებს და ამტკიცებს საქართველოს მთავრობა.

6. მუნიციპალიტეტის შესაბამისი სამსახურის მიერ საკუთარი უფლებამოსილებების განხორციელება უზრუნველყოფილი უნდა იყოს შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე პერსონალით. სტრუქტურულ ერთეულში, სულ მცირე, დასაქმებული უნდა იყოს ბავშვისა და ოჯახის სოციალური მუშაკი, ბავშვის ფსიქოლოგი, ბავშვის ჯანმრთელობის მართვის სპეციალისტი და ბავშვის სამართლებრივი დახმარების სპეციალისტი.

7. შესაბამისი მინიციპალური სტრუქტურული ერთეულების დაფინანსება ხორციელდება მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტით. ბავშვის მხარდაჭერის მუნიციპალური პროგრამების დაფინანსების წყაროა მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი, ხოლო დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში განხორციელებული პროგრამები ფინანსდება შესაბამისი პროგრამის ბიუჯეტით ან საერთაშორისო გრანტებით და კანონმდებლობით დაშვებული სხვა ფინანსური საშუალებებით.

მუხლი 96. საქართველოს სახალხო დამცველის უფლებამოსილება

1. საქართველოს სახალხო დამცველი საკუთარი უფლებამოსილების განხორციელებისას ხელმძღვანელობს საქართველოს კონსტიტუციით, შესაბამისი საერთაშორისო კონვენციებითა და ხელშეკრულებებით, საქართველოს ორგანული კანონით „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“, „საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის დებულებით“, ამ კოდექსით და საქართველოს მოქმედი სხვა საკანონმდებლო აქტებით.

2. საქართველოს სახალხო დამცველი მისთვის მინიჭებულ უფლებამოსილებებს ახორციელებს მის დაქვემდებარებაში მყოფი ბავშვის უფლებათა დაცვაზე პასუხისმგებელი სტრუქტურული ერთეულის მეშვეობით.

3. სახალხო დამცველის უფლებამოსილებებია:

ა) ამ კოდექსის და ბავშვის უფლებების დაცვის კუთხით არსებული ეროვნული, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის იმპლემენტაციისა დასხვა საერთაშორისო აქტების შესრულების მონიტორინგი;

ბ) ბავშვის უფლებების დარღვევის შემთხვევების გამოვლენა, შესწავლა და მათზე რეაგირება ამ კოდექსის და კანონმდებლობის შესაბამისად;

გ) ბავშვის უფლებების სავარაუდო დარღვევის შესახებ მოქალაქეთა განცხადებებისა და საჩივრების განხილვა და სათანადო რეაგირება ამ კოდექსითა და კანონმდებლობით განსაზღვრული წესით;

დ) ბავშვის ძირითად უფლებათა და თავისუფლებათა პოპულარიზაციისა და ამ სფეროში საზოგადოების სამოქალაქო ცნობიერების ამაღლების მიზნით, საგანმანათლებლო საქმიანობის განხორციელება.

ე) გამოითხოვოს დოკუმენტები და ინფორმაცია ბავშვის დაცვის და მხარდაჭერის ღონისძიებების განმახორციელებელი საჯარო და კერძო სამართლის იურიდიული პირებისგან.

4. სახალხო დამცველი საკუთარი ინიციატივით ან სხვა პირის მომართვის საფუძველზე ამოწმებს ამ კოდექსით განსაზღვრული დებულებების შესრულების მდგომარეობას სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საჯარო და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მხრიდან.

5. სახალხო დამცველი ამ მუხლის მე-4 პუნქტით გათვალისწინებულ შემთხვევაში გასცემს რეკომენდაციას სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საჯარო და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიმართ.

6. სახალხო დამცველის აპარატი სპეციალური ცხელი ხაზის მეშვეობით, რომელიც უწყვეტად (24/7) იღებს ზარებს ბავშვის უფლებების დარღვევის ნებისმიერ საკითხთან დაკავშირებით, ახდენს მათ აღრიცხვას და აწვდის შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულს შემდგომი რეაგირებისათვის.

7. სახალხო დამცველის კანონიერი მოთხოვნის შეუსრულებლობა იწვევს საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით დადგენილ სამართლებრივ პასუხისმგებლობას.

მუხლი 97. სსიპ იურიდიული დახმარების სამსახური

სსიპ იურიდიული დახმარების სამსახური უზრუნველყოფს იურიდიული კონსულტაციის და იურიდიული დახმარების ყველა ბავშვისთვის თანაბარ ხელმისაწვდომობას გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებათა კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და სხვა ხელშეკრულებების, ასევე, ამ კოდექსით დადგენილი ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების მიდგომების საშუალებით.

კარი მეოთხე

გარდამავალი და დასკვნითი დებულებანი

თავი XIII.

გარდამავალი დებულებანი

მუხლი 98. კოდექსის ამოქმედებისთვის განსახორციელებელი ღონისძიებები

1. საქართველოს პარლამენტმა უზრუნველყოს:

ა) 2020 წლის 1 იანვრამდე ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნული სტრატეგიის განახლება ამ კოდექსის შესაბამისად.

ბ) 2019 წლის 1 ივნისამდე კოდექსის იმპლემენტაციის გეგმის შემუშავება.

2. საქართველოს მთავრობამ 2020 წლის 1 მარტამდე შეიმუშაოს და დაამტკიცოს:

ა) დებულება ,,ბავშვის დაცვის და დახმარების სფეროში დასაქმებული პირების პროფესიული სტანდარტები“.

ბ) ,,ბავშვის დაცვის“ ტექნიკური რეგლამენტი.

გ) დეინსტიტუციონალიზაციის ერთიანი სახელმწიფო სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა.

3. საქართველოს მთავრობამ 2020 წლის 1 მარტამდე შეიმუშავოს და დასამტკიცებლად საქართველოს პარლამენტს წარუდგინოს ბავშვთა მიმართ და ბავშვთა შორის ძალადობის პრევენციის და ეფექტური რეაგირების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა.

4. საქართველოს მთავრობამ 2020 წლის 1 მარტამდე შექმნას მონაცემთა შეგროვების და ანალიზის ერთიანი ელეტრონული სისტემა.

5. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრომ 2020 წლის 1 მარტამდე შეიმუშაოს და საქართველოს მთავრობას დასამტკიცებლად წარუდგინოს:

ა) ბავშვის სოციალური აქტივობის განვითრების პროგრამები;

ბ) ბავშვის სოციალური ინტეგრაციის პროგრამები;

გ) ბავშვის მოხალისეობის ხელშემწყობი პროგრამები;

დ) ბავშვის დაცვის აღმზრდელობითი პროგრამები;

ე) ბავშვის ჯანმრთელობის მხარდაჭერის პროგრამები;

ვ) ბავშვის ოჯახში მხარდაჭერის პროგრამები.

6. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრომ 2020 წლის 1 მარტამდე შეიმუშაოს და საქართველოს მთავრობას დასამტკიცებლად წარუდგინოს:

ა) ბავშვის განათლების ხელშემწყობი პროგრამა;

ბ) ბავშვის სოციალური აქტივობის პროგრამები;

გ) ბავშვის მოხალისეობის პროგრამები;

დ) სამინისტროს კომპეტენციას დაქვემდებარებულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ძალადობის პრევენციისა და რეაგირების პროგრამები.

7. საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნულმა კომისიამ 2020 წლის 1 მარტამდე შეიმუშაოს და დაამტკიცოს დებულება: ,,ბავშვისათვის საფრთხის შემცვლელი ინფორმაციის ინტერნეტში განთავსების მოწესრიგების შესახებ“

8. 2020 წლის 1 მარტამდე მუნიციპალურმა ორგანოებმა უზრუნველყონ ბავშვის უფლებათა დაცვისა და მხარდაჭერის სამსახურების განსაზღვრა და შეიმუშავონ:

ა) ბავშვის სოციალური აქტივობის პროგრამები;

ბ) ბავშვის სოციალური ინტეგრაციის პროგრამები;

გ) ბავშვის მოხალისეობის პროგრამები;

დ) ბავშვის განათლების ხელშემწყობი პროგრამები;

ე) ბავშვის ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამები;

ვ) ბავშვის ოჯახში მხარდაჭერის პროგრამები;

ზ) ალტერნატიული ოჯახური ზრუნვის

თ) ბავშვის დაცვის აღმზრდელობითი პროგრამები;

9. 2020 წლის 1 ივნისამდე იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ უზრუნველყოს ყველა საჭირო ღონისძიების განხორციელება საერთო სასამართლოებში ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების მიდგომების დანერგვის მიზნით.

10. 2020 წლის 1 ივნისამდე საქართველოს სახალხო დამცველმა უზრუნველყოს ყველა საჭირო ღონისძიების განხორციელება ამ კოდექსით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესასრულებლად.

11. 2020 წლის 1 ივნისამდე სსიპ იურიდიული დახმარების სამსახურმა უზრუნველყოს ყველა საჭირო ღონისძიების განხორციელება ყველა მისი მომსახურების მიწოდებისას ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების მიდგომების დანერგვის მიზნით.

თავი XIV

დასკვნითი დებულებანი

მუხლი 99. კანონის ამოქმედებასთან დაკავშირებით ძალადაკარგული საკანონმდებლო აქტები

ამ კანონის ამოქმედებისთანავე ძალადაკარგულად გამოცხადდეს 2001 წლის 28 სექტემბრის საქართველოს კანონი ,,მავნე ზეგავლენისაგან არასრულწლოვანთა დაცვის შესახებ“.

მუხლი 100. კოდექსის ამოქმედება

1. ეს კანონი, გარდა ამ კანონის პირველი–97-ე მუხლებისა, ამოქმედდეს გამოქვეყნებისთანავე.

2. ამ კანონის პირველი–97-ე მუხლები, გარდა ამ კანონის მე-60 მუხლისა ამოქმედდეს 2020 წლის 1 ივნისიდან.

3. ამ კანონის მე-60 მუხლი ამოქმედდეს 2022 წლის 1 იანვრიდან.

საქართველოს პრეზიდენტი **სალომე ზურაბიშვილი**